

R e p u b l i k a S r b i j a

Poverenik za informacije od javnog značaja

Usvajanjem Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja Narodna skupština Republike Srbije je početkom novembra 2004.godine, učinila značajan korak na unapređenju našeg pravnog sistema. Ovim ne samo da je apsolviran jedan od formalnih uslova za članstvo koji je Savet Evrope predvideo za svoje članice nego su obezbeđene suštinske normativne pretpostavke da se i kod nas zaštiti pravo građanina da na delotvoran način kontroliše rad državnog aparata. I pored toga što novi zakon u velikoj meri korespondira sa pravnim standardima koji su afirmisani i prihvaćeni u okviru zemalja koje su članice Saveta Evrope, on sadrži i odredbe sa čijom ocenom treba sačekati. Dileme u vezi sa pojedinim kontraverznim rešenjima iz zakona razrešće najbolji arbitar, praksa.

Praksa, primena zakona u realnom a ne u normativnom svetu, daće ocenu ne samo o kvalitetu pojedinih normi i zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, nego i o nečem još važnijem, o iskrenosti, volji i sposobnosti države da obezbedi da prava građana, osim na stranicama Službenog glasnika, egzistiraju i tamo gde im je pravo mesto, u realnom životu.

To, razume se, neće ići ni brzo ni lako. Nova prava građana dovode u pitanje različite interese pojedinaca ili grupa, interese koji u demokratskom društvu nisu legitimni. Nova prava prepostavljaju i nove obaveze za birokratiju koja to, naravno, nerado prihvata. Nova prava su u oštem sukobu sa inercijom konzervativnog društva, tradicionalizmom, sa društvenom atmosferom u kojoj su monopol nad informacijama, "tajne" i mistifikacije značajne poluge kontrole nad društvenim procesima.

Jednu od najkrupnijih prepreka za implementaciju novog zakona predstavlja neznanje. Naime, očigledno je da, bar za sada, ni građani ni mediji nisu u dovoljnoj meri upoznati ni sa sadržinom novih prava, ni sa načinom njihovog ostvarivanja. To stanje treba promeniti. Samo ako građani i mediji spoznaju da su dobili novo kvalitetno sredstvo za ostvarivanje sopstvenih interesa, i to kako onih dnevnih, egzistencijalnih, tako i onih apstraktnijih koji se izražavaju kroz potrebu da se živi u demokratskom okruženju, zakon će zadržati smisao.

Zato nije slučajno što je i Zakon, kao jedan od prioritetnih zadataka Poverenika za informacije od javnog značaja predvideo obavezu izdavanja odgovarajućeg priručnika. Radi se o tekstu koji bi na jednostavan, neposredan i jasan način upoznao građane sa sadržinom prava koja Zakon garantuje i posebno sa načinima da se ta prava što lakše ostvare.

Kada me je Narodna skupština potkraj decembra 2004. godine izabrala za prvog Poverenika za informacije od javnog značaja suočio sam se, ne sa jednim, već sa velikim brojem zadataka koji zaslužuju atribut prioritetnog. Ipak, potreba izrade priručnika za primenu zakona i potreba sprovođenja odgovarajuće kampanje, čak i da

to nije bilo predviđeno zakonom, predstavljali su za mene jedan od osnovnih prioriteta.

Nažalost, nakon izbora suočio sam se i sa neočekivano velikim problemima u sprovodenju zakona. Povereniku nisu bili obezbeđeni ni najelementarniji uslovi za rad. Ni prostor, ni oprema, ni saradnici. Takva situacija zahtevala je da veći deo napora ulažem u obezbeđenje tih pretpostavki. Istovremeno, takva situacija je, naravno, kod mene izazivala zabrinutost, u odnosu na mogućnost realizacije jednog tako kompleksnog zadatka kakav je izrada priručnika.

Pomoć je stigla iz nevladinog sektora. Grupa nevladinih organizacija, okupljena u Koaliciju za slobodu pristupa informacijama, čiji rad je koordinirao Fond za otvoreno društvo, u kontinuitetu je davala veliki doprinos afirmaciji ideja sadržanih u Zakonu o slobodnom pristupu informacijama i usvajanju samog zakona. Nastavila je da daje doprinos i u njegovoj implementaciji. Koalicija je formirala tim eksperata sa ciljem realizacije projekta, čiji krajnji ishod je priručnik pod nazivom "Vodič kroz Zakon o slobodnom pristupu informacijama". Ekspertska tim koalicije činili su Vladimir Vodinelić, Saša Gajin, Tanasije Marinković, Dejan Milenković, Nemanja Nenadić, Tamara Lukšić-Orlandić i Svetislava Bulajić. U radu tima povremeno su učestvovali i Miljenko Dereta, Andelka Marković, Igor Bandović i Aleksandar Resanović. Podršku projektu izrade Vodiča dala je Misija OEBS-a u Srbiji i Crnoj Gori. Projekat je rezultirao tekstrom koji je svojom sadržinom i načinom njene prezentacije usmeren prema najširem mogućem krugu korisnika i to tako da rešenja iz zakona učini razumljivijim i jasnijim a samim tim da ostvarivanje prava potencijalnim korisnicima učini jednostavnijim.

Sredinom aprila ove godine javnosti je prezentiran „Vodič kroz Zakon o slobodnom pristupu informacijama“. Izdavač je bio Fond za otvoreno društvo. Tada je pokrenuta i kampanja za afirmaciju sadržine novog Zakona, koju sam kao Poverenik podržavao i u kojoj sam učestvovao. Zahvaljujem se zbog toga i Koaliciji za slobodu pristupa informacijama i Misiji OEBS-a u Srbiji i Crnoj Gori. Posebno se zahvaljujem za to što su izdavačka prava, bez naknade, ustupljena Povereniku za informacije od javnog značaja. Rezultat te činjenice je i objavlјivanje „Vodiča kroz Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja“, koji se naznatno razlikuje od prvobitne verzije, ali ima znatno veći tiraž.

Vodič kroz Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja bez sumnje je dobro napisan tekst. Ipak poslužiće svojoj svrsi samo ako svoje kvalitete potvrди u praktičnoj primeni. Ja verujem da će biti tako. Vodič ne samo da može građanima i medijima olakšati ostvarivanje zakonom zajamčenih prava već može i organima vlasti pomoći u izvršavanju obaveza. Ako tako bude, doprineće da na dugom putu preobražaja našeg društva u demokratsko, otvoreno društvo, bar jedan korak bude sigurniji i čvršći.

Poverenik
Rodoljub Šabić

Vodič kroz Zakon o slobodnom pristupu informacijama

»Svako ko zatraži ima pravo da sazna svaku informaciju u posedu vlasti, osim u slučajevima u kojima je Zakon odredio drugačije. Ako vlast tražiocu neosnovano uskrati informaciju, tražilac može da se obrati Povereniku za informacije od javnog značaja i da na drugi način, predviđen Zakonom, ostvari svoje pravo.«

I Zašto je donet Zakon? - “Informacija je kiseonik demokratije”

Četiri su glavna razloga za donošenje ovog zakona:

- Savremena demokratska društva počivaju na ideji da je informacija kiseonik za demokratiju i da javnost ima opravdani interes da zna o državnim poslovima. Građanin može delotvorno da kontroliše rad državnih organa samo ako su mu informacije kojima raspolažu državni organi dostupne. Slobodan pristup informacijama kojima raspolažu državni organi omogućava da građani budu bolje informisani, a državni službenici odgovorniji, što umanjuje rizik od zloupotrebe moći i obezbeđuje poštovanje ljudskih prava i sloboda;
- Novinari i javna glasila u demokratskom društvu, kao uši i oči javnosti, imaju posebnu ulogu kontrolora rada državnih organa. Pravila o dostupnosti javnih informacija obezbeđuju im uslove za efikasno prikupljanje podataka o radu državnih organa;
- Napredna demokratska društva se prepoznaju, između ostalog, i po tome da li su donela zakon o slobodnom pristupu informacijama i da li ga efikasno primenjuju. Pošto sada i mi imamo Zakon, na svima je, a naročito novinarima, da tražeći pristup informacijama započnu osvajanje demokratije tamo gde je otpor tradicionalno najčvršći – u državnoj birokratiji, koja informacije o svom radu krije od javnosti;
- Usvajanjem ovog zakona, poslanici Narodne skupštine ispunili su jedan od uslova za članstvo u Savetu Evrope. Savet Evrope je u februaru 2002. godine doneo Preporuku državama članicama o pristupu javnim dokumentima i time ih pozvao da svojim propisima zaštite interes pojedinca da delotvorno kontroliše rad državnih organa. Naš Zakon se u najvećoj meri podudara sa pravnim standardima iz Preporuke Saveta Evrope. Ostaje još da se u životu potvrди koliko je država voljna da ispuni svoje zakonske obaveze, i tako se, ne samo na rečima, približi krugu evropskih zemalja razvijene demokratije. Ostvarenju tog cilja trebalo bi da posluži i ovaj vodič.

II Osnovna pravila o pristupu informacijama

1. Informacija od javnog značaja

Svaka informacija koju javnost ima opravdani interes da zna, a kojom raspolaže organ javne vlasti, jeste informacija od javnog značaja. Svejedno je da li je informacija sadržana u dokumentu koji je nastao u radu organa javne vlasti ili u vezi sa njegovim radom, kao što nije bitno ni da li je izvor informacije sam organ javne vlasti ili ko drugi. Nije bitan ni nosač informacije, to jest, da li je informacija sadržana u papirnom dokumentu, filmu, fotografiji, audio traci, da li je u elektronskom obliku ili u nekom drugom mediju. Najzad, nevažna su i druga svojstva informacije, na primer, kada je dokument nastao, kako je organ javne vlasti došao do informacije i sl. (član 2).

Primer 1: Koliki je iznos troškova putovanja Predsednika Republike u toku 2004. godine? Koliki deo troškova je podmiren iz budžeta Republike Srbije, a ko je snosio ostatak troškova?

Primer 2: Nije bitno kad je informacija nastala

U Sloveniji se svojevremeno desilo sledeće: tražilac je podneo jednoj državnoj agenciji zahtev za uvid u zapisnik sa sednice, a Agencija je zahtev odbila pozivajući se na to da je sednica održana pre stupanja na snagu Zakona o slobodnom pristupu informacijama. Tamošnji Poverenik je odlučio da se uvid u taj zapisnik mora omogućiti. Sličan razvoj situacije trebalo bi očekivati i u Srbiji – nije bitno kada je dokument nastao, bitno je samo da njime, u momentu rešavanja po zahtevu, organ javne vlasti zaista i raspolaže.

Dakle, informaciju od javnog značaja uspešno ćemo prepoznati na osnovu samo dva elementa:

- a) da se radi o informaciji kojom raspolaže organ javne vlasti; i**
- b) da se radi o informaciji za koju javnost ima opravdani interes da zna.**

O oba ova elementa biće u daljem tekstu posebno reči.

2. Organ javne vlasti

Organi javne vlasti su:

- svi državni organi, primera radi, Narodna skupština, Predsednik Republike, Vlada, ministarstva, uprave, zavodi, agencije i druga tela, sudovi, uključujući i Ustavni sud, Tužilaštvo, Pravobranilaštvo;
- nezavisna tela ustanovljena zakonima, kao što su Radiodifuzni savet, Komisija za hartije od vrednosti, Poverenik za pristup informacijama od javnog značaja, Ombudsman i slični organi teritorijalnih autonomija, gradova i opština, kao što su skupština Autonomne pokrajine Vojvodine, gradska i opštinska skupština, gradska i opštinska veća, saveti nacionalnih manjina i dr.;
- organizacije kojima je povereno vršenje određene vlasti, odnosno javnih ovlašćenja, recimo preduzeća za elektrodistribuciju, telekomunikacije, komunalne poslove - vodovod, kanalizacija, zelene površine, javni parking prostor, gradski saobraćaj, ali i druge vrste organizacija kao što su advokatska ili inženjerska komora, Narodna biblioteka, Institut za bezbednost i sl.; i
- druga pravna lica koje je osnovao, ili čiji rad u potpunosti ili pretežnom delu finansira neki od već pomenutih organa javne vlasti, kao što su: predškolske

ustanove, osnovne i srednje škole, naučni instituti, fakulteti i univerziteti, bolnice, klinike, lečilišta, rehabilitacioni centri, domovi za smeštaj starih, pozorišta, koncertne agencije, domovi kulture i sl.

Prema tome, informacija od javnog značaja je informacija koju poseduje bilo koji organ javne vlasti (čl.3).

(Spisak i adrese najvažnijih organa javne vlasti nalaze se u prilogu br 3.)

3. Opravdani interes javnosti da zna

Prema Zakonu, opravdani interes javnosti da zna postoji u pogledu svih informacija kojima raspolažu organi javne vlasti. Tražilac informacije ne treba da dokazuje da ima interes da zna za određenu informaciju, niti da dokazuje da je ovaj njegov interes opravdan. Organ javne vlasti ne sme od tražioca da zahteva navođenje razloga za podnošenje zahteva (čl.15, stav 4.).

Ako organ javne vlasti uskrati tražiocu pristup određenoj informaciji, obavezan je da dokaže da je u konkretnom slučaju opravданo da to učini radi zaštite pretežnijeg interesa, poput interesa bezbednosti zemlje ili privatnosti drugih. Kako precizno ustanoviti da li se radi o slučaju opravdanog ograničenja pristupa informacijama, biće objašnjeno u sledećem (II) poglavljju vodiča. Na ovom mestu valja još istaći pravilo o tzv. privilegovanim informacijama - organ javne vlasti nikada ne sme da uskrati pristup informacijama koje se odnose na ugrožavanje i zaštitu života i zdravlja ljudi i životne sredine (čl.4). U pogledu ovih informacija organu nije dopušteno da dokazuje da javnost nema opravdani interes da za njih zna.

Primer 1: Jedan čovek je pred odlazak iz Srbije 40-ih godina prošlog veka zakopao čup sa dukatima na nekoj voždovačkoj livadi. Prema orientirima iz tog vremena označio je na mapi gde se blago nalazi i na samrti dao mapu svom unuku. Unuk, državljanin Kanade, prvi put dolazi u Srbiju i uviđa da je dedina mapa neupotrebljiva, jer se na mestu nekadašnjih orientira nalaze zgrade i parkovi. Ipak, saznavši za Zakon o slobodnom pristupu informacijama ne gubi nadu i posle potrage u arhivima traži i dobija planove zemljišnih parcela iz raznih perioda, na osnovu kojih precizno utvrđuje gde se blago nalazi. Pri svemu tome, nikome ne objašnjava zašto su mu kopije tih starih planova potrebne. Plaća samo nužne troškove kopiranja dokumenata koje je htio da poneše sa sobom da bi našao blago.

Primer 2: Na teretnoj železničkoj stanici Beograd - Dorćol voz je iskliznuo iz šina, nakon čega je došlo do izlivanja materije neprijatnog mirisa. Novinari su se obratili gradskim vlastima i Ministarstvu za zaštitu životne sredine sa zahtevom da im se bez odlaganja odgovori na sledeća pitanja:

- *O kojoj se materiji radi?*
- *Da li je i u kojoj meri opasna po zdravje stanovništva?*
- *Kako bi stanovništvo u okolini železničke stanice trebalo da se ponaša?*
- *Šta će preduzeti državni organi za otklanjanje posledica nezgode?*

4. Prava na pristup informacijama

Četiri su osnovna zakonska prava u pogledu pristupa informacijama od javnog značaja (čl.5):

- pravo tražioca da mu bude saopšteno da li organ javne vlasti poseduje određenu informaciju, odnosno da li mu je ona dostupna;
- pravo tražioca da mu se informacija od javnog značaja učini dostupnom tako što će mu se omogućiti uvid u dokument koji tu informaciju sadrži;
- pravo tražioca da uz plaćanje naknade dobije kopiju dokumenta koji sadrži traženu informaciju; i
- pravo tražioca da mu se kopija dokumenta uz plaćanje naknade pošalje na adresu poštom, faksom, elektronskim putem ili na drugi način.

O privilegijama u pogledu plaćanja naknade za izradu kopije dokumenta biće posebno reči u poglavlju IV vodiča.

Tražilac ima pravo na istinitu i potpunu informaciju, a organ javne vlasti koji je dao neistinitu ili nepotpunu informaciju prekršajno odgovara (čl.46, t.4). Organ javne vlasti odgovara za štetu nastalu tako što je neosnovano uskratio pristup traženoj informaciji.

Ako je tražena informacija već dostupna javnosti, pravo je tražioca da ga organ uputi na to gde je ona objavljena.

Ako dokument sadrži delove koje javnost nema opravdani interes da zna, tražilac ima pravo da mu organ javne vlasti učini dostupnim ostale delove tog dokumenta.

Primer: Građevinski preduzimač podnosi zahtev Republičkom geodetskom zavodu za izradu elektronske kopije snimka katastarske parcele G-126/28 sa katastarske opštine Vračar i traži da mu se kopija dostavi elektronskom poštom.

5. Ko ima pravo na pristup informacijama?

Svako, pod jednakim uslovima, ima pravo na pristup informacijama. Nije važno da li je tražilac informacije domaći ili strani državljanin, kao ni to da li ima prebivalište ili boravište na teritoriji Republike Srbije ili druge. Nije dozvoljeno diskriminisati tražioce informacija po njihovom ličnom svojstvu, kao što je nacionalna ili etnička pripadnost, veroispovest, rasa, pol, invaliditet i sl.

Prava garantovana zakonom pripadaju i pojedincima i pravnim licima. Zakon posebno garantuje jednak tretman svih novinara i javnih glasila (zabranu diskriminacije). Organ javne vlasti dužan je da nadoknadi nastalu štetu, ako je pristup informacijama omogućio samo nekim novinarima ili javnim glasilima, ili ako je ovima pristup informacijama omogućen pre nego drugima (čl.7 i 44).

Primer 1: Poznati ruski proizvođač kontejnera zahteva od komunalne službe opštine Vršac kopiju tenderske dokumentacije u vezi sa nabavkom kontejnera za gradsku čistoću. Ovaj zahtev se ne može odbiti, zato što tražilac nema svojstvo ponuđača na tenderu, niti se izdavanje kopije dokumentacije sme usloviti uplatom većeg iznosa od onog koji pokriva nužne troškove umnožavanja.

Primer 2: NIS dobija zahtev od jednog novinara, da mu se dostave informacije o količini i poreklu sirove nafte uvezene u toku prošle godine. NIS može da obavesti javnost o traženim informacijama na konferenciji za štampu, ali na to nije obavezan. Ako to ipak ne učini, dužan je da na zahtev novinara odgovori u propisanom roku. Ukoliko je međutim, pre upućivanja odgovora, pristigao još neki zahtev od drugih novinara koji se odnosi na iste informacije, NIS je obavezan da odgovor uputi istovremeno svim novinarima koji su zahtev uputili i tako obezbedi njihovu ravnopravnost.

6. Poverenik za pristup javnim informacijama - nova institucija u pravnom sistemu

Poverenik je državni organ koji je ustanovljen ovim zakonom. Njegov zadatak je da se stara o nesmetanom ostvarivanju prava na pristup informacijama od javnog značaja, a posebno:

- da odlučuje o žalbama na odluke organa javne vlasti;
- da izradi i objavi priručnik sa praktičnim uputstvima za ostvarivanje prava predviđenih zakonom i
- da podnosi Narodnoj skupštini redovne izveštaje o tome kako organi vlasti primenuju zakon.

Poverenik ima svoju stručnu službu. U obavljanju svojih poslova Poverenik je samostalan i nezavisан što znači da ne sme tražiti ili primati naloge i uputstva za svoj rad od državnih organa ili drugih lica.

III Kada je pristup informacijama od javnog značaja ograničen ili isključen?

1. Osnovno pravilo: trodelni test.

Tražilac informacije nema uvek pravo na baš svaku informaciju kojom raspolaže organ javne vlasti.

Organ javne vlasti nije dužan da omogući pristup traženoj informaciji ako su u konkretnom slučaju ispunjena tri uslova (čl.8, st.1):

1. ako je jedan od interesa nabrojanih u Zakonu suprotstavljen interesu tražioca da zna;
2. ako bi pristupom informaciji ovaj suprotan interes bio ozbiljno povređen;
3. ako potreba zaštite suprotnog interesa preteže nad potrebom zaštite interesa tražioca da zna, prosuđujući neophodnost uskraćivanja pristupa po merilima demokratskog društva.

Ispitivanje (test) da li organ javne vlasti u skladu sa zakonom uskraćuje traženi pristup, ima, zato, tri dela: 1. da li se traženi pristup uskraćuje radi zaštite nekog od Zakonom nabrojanih interesa (čl.9, 13. i 14), i, ako se utvrdi da je tako, 2. da li bi omogućavanjem traženog pristupa taj interes bio ozbiljno povređen u konkretnom slučaju, 3. i da li je po merilima demokratskog društva neophodno uskratiti pristup informaciji.

Primer: Prepostavimo da su stručnjaci Ministarstva finansija pripremili elaborat o zloupotrebljama pojedinih oblika poreskih olakšica, a usled propusta u regulativi ili neodgovarajućih kontrolnih kapaciteta, te da taj elaborat, budući da je radni materijal, ima status službene tajne. Novinar koji se bavi ekonomskim pitanjima obrađuje temu zloupotreba poreskih olakšica i upućuje zahtev za sledećim informacijama: Da li je Ministarstvo od početka primene novih poreskih zakona uočilo neke vrste zloupotreba poreskih olakšica? U kojoj oblasti su zloupotrebe najčešće? Koje su razmere i koji su uzroci tih zloupotreba?

Odgovori na pitanja iz ovog zahteva se očigledno nalaze u elaboratu koji ima status službene tajne. Tajnost elaborata je određena po automatizmu, zato što je reč o radnom materijalu, ali sama ta činjenica ne znači da se tajnost mora po svaku cenu i očuvati. U konkretnom slučaju, postoji društveni interes da se slabosti u regulativi ili kontrolnim kapacitetima saznaju, kako bi se ispravile. S druge strane, obznanjivanje tih slabosti, pre nego što se isprave, moglo bi da dovede do još većih zloupotreba poreskih olakšica („ozbiljna povreda u konkretnom slučaju“). Dakle, dobar razlog („neophodan u demokratskom društvu“) da se tajnost još neko vreme očuva mogla bi da bude priprema interventnih mera koje će otkloniti problem (popraviti regulativu ili pojačati kontrolu), a novinar bi mogao da dobije odgovor u tom smislu (s kojim, istina, verovatno ne bi bio zadovoljan).

U svakom slučaju, nakon što hitne mere budu preduzete, ili kad prođe razumno vreme za njihovu pripremu i donošenje, bilo bi znatno manje opravdano zadržati tajnost informacija koje sadrži pomenuti elaborat, bez obzira na to da li dokument i dalje nosi oznaku „poverljivo“.

2. Koji su interesi nabrojani u Zakonu?

Zakon (u čl.9, 13 i 14) nabraja sve interese koji se mogu suprotstaviti interesu tražioca da zna. Van ovog kruga interesa ne postoji ni jedan drugi zbog kojeg bi organ javne vlasti mogao da uskrati pristup informaciji. To su sledeći interesi:

- * život, zdravlje, sigurnost ili koje drugo važno dobro nekog lica (čl.9, st.1, t.1);
- * sprečavanje ili otkrivanje krivičnog dela, optuženje za krivično delo, vođenje pretkrivičnog postupka odnosno sudskog postupka, izvršenje presude ili sproveđenje kazne, vođenje kojeg drugog pravno uređenog postupka, fer postupanje i pravično suđenje (čl.9, st.1, t.2);
- * odbrana zemlje, nacionalna ili javna bezbednost, međunarodni odnosi (čl. 9, st.1, t.3);
- * sposobnost države da upravlja ekonomskim procesima u zemlji, ostvarenje opravdanih ekonomskih interesa (čl.9, st.1, t.4);
- * državna, službena, poslovna i druga tajna (čl.9, st.1, t.5);

- * sprečavanje zloupotrebe prava na pristup informacijama (čl.13);
- * pravo na privatnost, na ugled i koje drugo pravo lica na koje se tražena informacija lično odnosi (čl.14).

3. Šta je ozbiljna povreda u konkretnom slučaju?

Ako se utvrdi da bi traženi pristup informaciji mogao da se uskrati radi zaštite nekog od pobrojanih interesa, to još nije dovoljno da se zaključi da bi uskraćivanje bilo u skladu sa Zakonom. Potrebno je još i da se utvrdi da bi u konkretnom slučaju taj interes pristupom informaciji bio ozbiljno povređen. To znači da bi traženi pristup:

- * ozbiljno ugrozio život, zdravlje, sigurnost ili koje drugo važno dobro nekog lica;
- * ozbiljno ugrozio, omeo ili otežao sprečavanje ili otkrivanje krivičnog dela, optuženje za krivično delo, vođenje pretkrivičnog postupka odnosno sudskog postupka, izvršenje presude ili sprovođenje kazne, vođenje kojeg drugog pravno uređenog postupka, ili fer postupanje i pravično suđenje;
- * ozbiljno ugrozio odbranu zemlje, nacionalnu ili javnu bezbednost, međunarodne odnose;
- * bitno umanjio sposobnost države da upravlja ekonomskim procesima u zemlji, ili ostvarenje opravdanih ekonomskih interesa;
- * izazvao teške pravne ili druge posledice po interesu zaštićene zakonom koji pretežu nad interesom za pristup informaciji koja predstavlja državnu, službenu, poslovnu ili drugu tajnu;
- * predstavlja ozbiljnu zloupotrebu prava na pristup informacijama;
- * ozbiljno povredio pravo na privatnost, na ugled i koje drugo pravo lica na koje se tražena informacija lično odnosi.

4. Neophodnost u demokratskom društvu

U demokratskom društvu nije neophodno uskratiti traženi pristup:

- ako se time i onako ne mogu zaštiti interesi nabrojani u Zakonu, ili
- ako se zaštita nabrojanih interesa može podjednako ostvariti na drugi način, ili
- ako se time uskraćuje pristup informaciji u većoj meri nego što je dovoljno za zaštitu pobrojanih interesa.

U mnogim slučajevima u kojima je nedemokratskoj vlasti nezamislivo da građanima budu dostupne informacije, demokratskoj vlasti ne izgleda neophodno da im uskrati pristup. Organ javne vlasti dužan je da se rukovodi merilima demokratskog društva, procenjujući da li bi u konkretnom slučaju pristup informaciji ozbiljno ugrozio neki od Zakonom pobrojanih interesa. S obzirom na prirodu demokratskog društva, organ javne vlasti omogućiće traženi pristup – kada uprkos ozbiljnoj ugrozenosti nekog od pobrojanih interesa to nalaže naročito opravdani javni interes, pogotovo ako se informacija tiče kršenja zakona od strane vlasti, prekoračenja ovlašćenja, nesavesnog vršenja poslova i dr.

Primeri

Organ javne vlasti osnovano uskraćuje traženi pristup, primera radi, ovakvim informacijama:

- * Koji je novi identitet zaštićenog svedoka Petra Petrovića, i gde se on trenutno nalazi?
- * Koje operativne aktivnosti, gde i kada je policija do sada preduzela a koje još planira da preduzme u cilju hvatanja dva begunca iz zatvora u Sremskoj Mitrovici?
- * U kojim vremenskim razmacima pogranična patrola prolazi između tačke A i tačke B na granici sa Makedonijom?
- * Transkript razgovora Predsednika Republike Srbije sa Predsednikom Republike Francuske.
- * Kolike su strateške rezerve nafte na koje Vlada može da računa u nastupajućoj naftnoj krizi?
- * Ko se već prijavio za učešće na tenderu, ako se informacija traži pre okončanja roka za prijavu?
- * Traženje prevelikog broja informacija, recimo, podataka o svim ikada isplaćenim platama svakom ikada zaposlenom u dotičnom ministarstvu, ili nerazumno često ponavljanje traženja iste, već dobijene informacije.
- * Podaci iz medicinskog kartona pacijenta Mirka Mirkovića, koji nije pristao da se ti podaci učine dostupni, nije nosilac javne funkcije s obzirom na koju bi ti podaci bili važni, niti je svojim ponašanjem u vezi sa privatnim životom dao povoda za traženje informacije.
- * Do kojih saznanja je došao organ vlasti vršeći finansijsku kontrolu poslovanja konkurenetskog privatnog preduzeća ili stanje žiro računa nekog građanina?
- * Pre dostavljanja na uvid ugovora koji je Skupština grada zaključila sa poznatim pevačem u vezi sa njegovim učešćem na novogodišnjem koncertu, podaci o adresi i broju njegovog bankovnog računa će se u dokumentu učiniti nedostupnim.

5. Spor o tome da li je traženi pristup uskraćen u skladu sa Zakonom.

Organ javne vlasti, koji uskrati traženi pristup, dužan je da dokaže da u konkretnom slučaju ne postoji opravdani interes tražioca da zna (čl.4). Na zahtev tražioca informacije, Poverenik i drugi organ zaštite prava na slobodan pristup informacijama utvrдиće, pomoću trodelnog testa, da li je organ javne vlasti postupio pravilno. O tom pravnom postupku bliže u nastavku, u poglavljju IV.

IV Postupak za ostvarivanje prava na slobodan pristup informacijama od javnog značaja

1. Kako se pokreće postupak?

Postupak za ostvarivanje prava na slobodan pristup informacijama od javnog značaja pokreće se podnošenjem zahteva službenom licu organa javne vlasti koji raspolaže informacijom. Ako službeno lice za postupanje po zahtevu nije određeno, za postupanje je nadležan rukovodilac organa vlasti (čl.38).

Zahtev se može podneti kako u pismenom tako i u usmenom obliku. Organ vlasti može propisati obrazac za podnošenje zahteva, ali mora razmotriti i zahtev koji nije sačinjen na tom obrascu. Kada se informacija traži usmeno, zahtev se saopštava u zapisnik koji vodi ovlašćeno lice organa javne vlasti za pristup informacijama.

2. Šta je sadržina zahteva?

Tražilac u zahtevu navodi:

- naziv organa vlasti,
- svoje ime, prezime i adresu, odnosno sedište ako je tražilac pravno lice,
- opis informacije koja se traži,
- i druge podatke koji olakšavaju pronalaženje informacije.

Primer: Novinar se obraća Narodnoj skupštini tražeći informacije o uvozu električne energije. Uz zahtev, podseća ovlašćeno lice Narodne skupštine da bi takve informacije mogle da se nađu u materijalima prikupljenim za potrebe skupštinskog anketnog odbora koji se bavio tom temom u toku 2004. godine.

Tražilac od organa javne vlasti može da zahteva:

- obaveštenje da li poseduje traženu informaciju,
- da mu omogući uvid u dokument koji sadrži traženu informaciju,
- da mu izda kopiju tog dokumenta,
- da mu dostavi kopiju dokumenta poštom ili na drugi način.

Posebno je važno istaći da tražilac ne mora navesti razlog za podnošenje zahteva.

(Obrasci za podnošenje zahteva i žalbi nalaze se u prilogu br.2)

3. Šta ako je zahtev nepotpun ili neuredan?

Ovlašćeno lice organa vlasti dužno je da pouči tražioca kako da ukloni nedostatke ako je zahtev nepotpun (ne sadrži sve neophodne podatke), odnosno neuredan (nerazumljiv u pogledu onoga što se traži). Ako tražilac ne otkloni nedostatke u primerenom roku, a nedostaci su takvi da se po zahtevu ne može postupati, organ vlasti će doneti zaključak o odbacivanju zahteva kao neurednog.

Primeri:

- * Tražilac uputi zahtev na „grad Niš“ ali ne naznači organ na koji se zahtev odnosi (npr. gradonačelnik, gradsko veće ili skupština grada).
- * Podnositelj zahteva traži da mu se odgovor dostavi elektronskim putem, ali u zahtevu ne navede elektronsku adresu.
- * Tražilac nečitko napiše svoje ime i prezime.

* Tražilac pošalje zahtev na memorandumu organizacije, ali navede svoju privatnu adresu ispod potpisa, tako da se ne može zaključiti da li zahtev šalje u svoje ime ili u ime organizacije.

* Podnositelj zatraži informacije o tome koliko organ vlasti izdvaja za plaćanje telefonskih računa, ali bez određenja perioda na koji se informacija odnosi (u prošlom mesecu, prošloj godini, koliko je planirano za tekuću budžetsku godinu, i drugo).

4. Rok u kome organ vlasti mora da postupi po zahtevu tražioca

Organ vlasti je dužan da bez odlaganja, a najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema zahteva, postupi po zahtevu tražioca. To znači da je organ vlasti dužan da u tom roku tražioca obavesti da li poseduje informaciju, da mu omogući uvid u dokument koji sadrži traženu informaciju, kao i da mu izda, odnosno dostavi kopiju tog dokumenta.

Ako organ vlasti nije u mogućnosti, iz opravdanih razloga, da u roku od 15 dana postupi po zahtevu tražioca, dužan je da ga o tome odmah obavesti i odredi naknadni rok u kome će postupiti po zahtevu, a koji ne može biti duži od 40 dana od prijema zahteva.

Organ vlasti mora da postupi po zahtevu tražioca u roku od 48 sati od prijema zahteva ako se zahtev odnosi na informaciju o:

- zaštiti života i slobode pojedinaca,
- ugrožavanju ili zaštiti zdravlja stanovništva,
- ugrožavanju ili zaštiti životne sredine.

Tražilac može uložiti žalbu Povereniku ako organ vlasti ne odgovori u propisanom roku na njegov zahtev.

Primer: Tražilac se obraća predškolskoj ustanovi svoje opštine sa zahtevom da dobije kopiju vaspitnih planova za decu uzrasta od tri godine (npr. zato što ima utisak da vaspitači ne rade sa njegovim detetom u dovoljnoj meri). Recimo da takav dokument postoji, da je tražilac lično predao zahtev ovlašćenom licu ustanove i da je ovom licu potrebno par minuta da dokument nade i iskopira ga. Očigledno je da se takvom zahtevu može udovoljiti „bez odlaganja“ i da je obaveza ovlašćenog lica da tako i učini.

Ukoliko je međutim službenik predškolske ustanove opterećen i drugim poslovima (za postupanje po drugim zahtevima ili u vezi sa drugim radnim zadacima koje takođe vrši), moguće je da neće moći odmah da se bavi zahtevom tražioca, ali će u svakom slučaju biti obavezan da mu kopiju dokumenta dostavi u roku od 15 dana (uz plaćanje nadoknade).

Ukoliko je pak tražilac zahtevao i uvid u stručnu literaturu na osnovu koje su vaspitni planovi sačinjeni (a koja se, na primer, može identifikovati i naći u biblioteci i dokumentaciji Ustanove), ovlašćeno lice će, nakon prijema zahteva ovome udovoljiti

u meri u kojoj može bez odlaganja (dostaviće kopije vaspitnih planova), i poslaće tražiocu obaveštenje da uvid u stručnu literaturu može da ostvari za 40 dana u prostorijama Ustanove (pravdajući duži rok vremenom koje je službenom licu potrebno da tačno utvrdi o kojoj literaturi je reč i da je pripremi, kako bi tražiocu omogućio uvid).

5. Kako organ vlasti postupa kada omogućava pristup informacijama?

Organ vlasti pismeno obaveštava tražioca:

- da poseduje ili da ne poseduje traženu informaciju;
- da može da izvrši uvid u dokument koji sadrži traženu informaciju u službenim prostorijama organa vlasti u određeno vreme i na određeni način, odnosno;
- da će mu izdati ili dostaviti kopiju tog dokumenta sa iznosom nužnih troškova kopiranja ili dostavljanja.

Kada organ vlasti omogući tražiocu pristup informaciji, o tome neće izdati posebno rešenje, već će sačiniti službenu belešku.

6. Kako se ostvaruje pravo na uvid?

Uvid u dokument koji sadrži traženu informaciju vrši se upotrebom opreme kojom raspolaže organ vlasti, osim kada tražilac zahteva da uvid izvrši upotrebom sopstvene opreme.

Tražilac može iz opravdanih razloga tražiti da uvid u dokument izvrši u drugo vreme od vremena koje mu je naznačeno u obaveštenju.

Licu koje nije u stanju da bez pratioca izvrši uvid u dokument, omogućiće se da to učini uz pomoć pratioca.

Ako organ vlasti raspolaže dokumentom koji sadrži traženu informaciju na jeziku na kojem je podnet zahtev, dužan je da tražiocu stavi na uvid dokument na jeziku na kojem je i podnet.

7. Kako se ostvaruje pravo na kopiju?

Organ vlasti izdaje kopiju dokumenta koji sadrži traženu informaciju u formi u kojoj se informacija nalazi (fotokopiju, audio kopiju, video kopiju, digitalnu kopiju i sl.). Ako ne raspolaže tehničkim mogućnostima da izradi kopiju dokumenta u formi u kojoj se informacija nalazi, organ vlasti će izraditi kopiju u drugom obliku ili će obavestiti tražioca da može da izradi kopiju upotrebom sopstvene opreme.

Ako organ vlasti raspolaže dokumentom koji sadrži traženu informaciju na jeziku na kojem je podnet zahtev, dužan je da tražiocu izda kopiju dokumenta na jeziku na kojem je i podnet.

Primer: Tražilac se obraća Auto- moto savezu sa zahtevom da mu se izda fotokopija kolor posteru u kojem se vozači pozivaju da ne koriste mobilne telefone tokom vožnje. Ovlašćeno lice Saveza, međutim, utvrđuje da je poster nestandardnih dimenzija, kao i to da Savez ne poseduje fotokopir aparat u boji već samo crno- beli. Stoga obaveštava

podnosioca zahteva da može da mu izda samo crno- belu kopiju, koja bi uz to bila 20 posto manja od originala.

Tražilac prihvata argumente Saveza, ali zahteva da mu se dozvoli da poster snimi svojim digitalnim foto-aparatom, što će mu omogućiti da na drugom mestu izradi kopiju dokumenta verniju originalu, a ovlašćeno lice udovoljava tom zahtevu.

8. Koliko košta pristup informacijama?

Obaveštenje o tome da li organ vlasti poseduje traženu informaciju, kao i uvid u dokument koji sadrži tu informaciju je besplatan.

Tražilac je dužan da plati naknadu nužnih troškova izrade kopije dokumenta i njenog dostavljanja. Troškove kopiranja propisuje Vlada Republike Srbije.

Od obaveze plaćanja naknade za izradu kopije oslobođeni su:

- novinari, ako kopiju zahtevaju radi obavljanja svog poziva;
- udruženja za zaštitu ljudskih prava, ako kopiju dokumenta zahtevaju radi ostvarenja ciljeva udruženja;
- sva lica, ako se tražena informacija odnosi na ugrožavanje, odnosno zaštitu zdravlja stanovništva i životne sredine.

Kada je tražena informacija već objavljena i dostupna u zemlji ili na internetu ne može se ostvariti pravo na besplatnu kopiju.

9. Kako organ vlasti postupa kada uskraćuje pristup informaciji?

Ako organ vlasti zbog razloga navedenih u delu III vodiča, u celini ili delimično, odbije zahtev tražioca, dužan je da o tome doneše posebno rešenje. Rešenje o odbijanju zahteva mora biti pismeno obrazloženo. Organ vlasti je dužan da tražioca uputi na pravna sredstva koja protiv rešenja o odbijanju može izjaviti.

10. Kada organ vlasti prosleđuje zahtev Povereniku?

Ukoliko organ vlasti ne poseduje dokument koji sadrži traženu informaciju, proslediće zahtev za pristup informaciji Povereniku. Istovremeno, obavestiće Poverenika i tražioca o tome u čijem se posedu, po njegovom znanju, dokument nalazi.

Poverenik je obavezan da proveri da li organ kojem je zahtev prвobitno upućen zaista ne poseduje traženu informaciju. Ako Poverenik utvrди da se tražena informacija nalazi u posedu nekog drugog organa vlasti, on će:

- proslediti zahtev tom organu, ili
- uputiti tražioca da mu se sam obrati.

S obzirom da tražilac ostaje «gospodar» svog zahteva, on može da se usprotivi prosleđivanju zahteva drugom organu. Prednost prosleđivanja zahteva drugom organu

je u tome što tražilac ne mora da podnosi novi zahtev. Rok za postupanje po prosleđenom zahtevu počinje da teče od dana dostavljanja zahteva drugom organu.

Primer: Student priprema seminarski rad na temu nasilja u porodici u Srbiji. Obraća se Ministarstvu pravde kako bi dobio informaciju koliko je od propisivanja ovog krivičnog dela bilo podneto prijava koje se odnose na njega, koliko je postupaka pokrenuto i koliko je njih završeno osuđujućim presudama. Recimo da Ministarstvo ovu informaciju ne poseduje, ali je ovlašćenom licu za pristup informacijama poznato da takve podatke ima Zavod za statistiku, ili da delom tih informacija raspolaže Ministarstvo unutrašnjih poslova, Vrhovni sud i Republički javni tužilac. Ovlašćeno lice iz Ministarstva pravde o tome obaveštava Poverenika i tražioca informacije i prosleđuje zahtev Povereniku.

11. Kada je moguće izjaviti žalbu Povereniku?

Žalba na odluku organa kome je podnet zahtev za pristup informaciji može se podneti Povereniku ako organ vlasti:

- odbije, u celini ili delimično, zahtev tražioca;
- ne postupi po zahtevu tražioca u roku propisanom u zakonu («čutanje uprave»);
- ne omogući uvid u dokument koji sadrži traženu informaciju upotrebom opreme kojom sam raspolaže, odnosno ne dopusti tražiocu da izvrši uvid u dokument upotrebom sopstvene opreme;
- uslovi izdavanje kopije dokumenta uplatom naknade koja prevazilazi iznos nužnih troškova izrade te kopije;
- ne stavi na uvid dokument, odnosno ne izradi kopiju tog dokumenta na jeziku na kojem je podnet zahtev, iako raspolaže dokumentom na tom jeziku.

Tražilac može izjaviti žalbu Povereniku u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja o odbijanju zahteva, ili od dana kada mu je onemogućeno da ostvari pravo na pristup informacijama u skladu sa ovim Zakonom.

Primer: Tražilac je podneo zahtev pokrajinskom sekretarijatu za obrazovanje i kulturu za pristup informaciji o kulturnim manifestacijama koje su uz podršku tog sekretarijata organizovane tokom prethodne godine. Može da se žali Povereniku ako:

- * Ne dobije nikakav odgovor;
- * Dobije odgovor da Sekretariat takvu informaciju nema;
- * Ne dobije odgovor u zakonskom roku;
- * Sekretariat uslovi izdavanje dokumenta koji sadrži spisak manifestacija uplatom naknade za kopiranje koja prevazilazi nužne troškove (npr. dva puta veća nadoknada od cene koju naplaćuju po stranici privatne fotokopirnice, ili cena koja prevazilazi onu iz Troškovnika koji utvrdi Vlada Srbije);
- * Tražilac zahteva da dokumente koji sadrže informaciju skenira na svom uređaju (koji je doneo u Sekretariat), a ovlašćeno lice mu to ne dozvoli, insistirajući na upotrebi službenog aparata za fotokopiranje;

* Tražilac podnese zahtev na slovačkom jeziku, Sekretariat poseduje traženi spisak i na tom jeziku, ali umesto njega ponudi uvid u dokument na srpskom.

12. Kada žalba nije dozvoljena ?

Žalba nije dozvoljena ako je zahtev tražioca odbijen, odnosno ako mu je onemogućeno da ostvari pravo na pristup informacijama u skladu sa Zakonom od strane sledećih državnih organa:

- Narodne skupštine Republike Srbije
- Predsednika Republike
- Vlade Republike Srbije
- Vrhovnog suda Srbije
- Ustavnog suda Srbije
- Republičkog javnog tužioca.

Protiv rešenja ovih organa moguće je voditi upravni spor pred nadležnim sudom u skladu sa Zakonom.

13. Kako Poverenik odlučuje po žalbi?

Poverenik odlučuje po žalbi bez odlaganja, a najdocnije u roku od 30 dana od dana predaje žalbe.

Poverenik će omogućiti organu vlasti, a po potrebi i tražiocu, da se pismeno izjasni o navodima iz žalbe.

Postupajući po žalbi Poverenik proverava i utvrđuje činjenice neophodne za donošenje rešenja. Tom prilikom Poverenik ima pravo uvida u svaki dokument, uključujući i onaj koji je tražiocu iz bilo kog razloga uskraćen.

14. Kakvo je dejstvo odluke Poverenika?

Rešenje Poverenika obavezuje organ vlasti koji je tražiocu uskratio pristup informaciji Odlučujući po žalbi, Poverenik u svakom konkretnom slučaju ima pravo da sam omogući tražiocu pristup informaciji.

Prema potrebi, o izvršenju odluke Poverenika stara se Vlada Republike Srbije.

15. Šta ako je tražilac nezadovoljan odlukom Poverenika?

Ako je tražilac nezadovoljan rešenjem Poverenika, ili ako Poverenik ne doneše rešenje u propisanom roku, tražilac može da pokrene upravni spor pred nadležnim sudom.

Upravni spor je oblik spoljne - sudske kontrole rada državnih organa. Tužba se podnosi i predaje direktno nadležnom sudu u roku od 30 dana od dana dostavljanja rešenja.

Ako Poverenik ne odluči po žalbi u propisanom roku, tražilac može od njega da zahteva da doneše rešenje u dopunskom roku od 7 dana. Ako ni tada Poverenik ne doneše rešenje, tražilac može podneti tužbu sudu u roku od 30 dana od dana isteka dopunskog roka.

16. Šta treba da sadrži tužba?

U tužbi se moraju navesti sledeći podaci:

- ime i prezime, zanimanje i mesto stanovanja, odnosno naziv i sedište tužioca;
- rešenje Poverenika, odnosno organa vlasti protiv čijeg rešenja nije dozvoljena žalba (vidi tačku 12. vodiča);
- razlog za podnošenje tužbe; i
- u kom pravcu i obimu se predlaže poništavanje rešenja.

17. Šta se još može učiniti ako organ vlasti ne ispunjava svoje zakonske obaveze?

Svako ima pravo da prijavi Povereniku da organ vlasti ne ispunjava svoje zakonske obaveze, a posebno:

- obavezu izrade i objavljivanja informatora sa osnovnim podacima o svom radu (čl.39);
- obavezu održavanja nosača informacije na način koji će omogućiti nesmetano ostvarivanje prava na pristup informacijama (čl.41);
- obavezu obuke zaposlenih u primeni zakonskih odredaba (čl.42).

Postupajući po prijavi Poverenik može da doneše rešenje kojim utvrđuje da organ vlasti nije izvršio svoje obaveze i da mu naloži mere za njihovo izvršenje.

Primer: Podnositelj zahteva je tražio kopiju informatora sa osnovnim podacima o radu opštine. Odgovorenog mu je da takav informator još uvek nije urađen. Tražilac može da izjavi žalbu Povereniku, ukoliko sumnja da informator ipak postoji, ali da ovlašćeno lice u opštini nije htelo da mu ga da. Međutim, ukoliko informator stvarno ne postoji, tražilac ga neće moći dobiti ni po odluci Poverenika po žalbi. S druge strane, odbijeni tražilac ili bilo ko drugi, može da podnese prijavu Povereniku da opština nije izvršila svoje obaveze u vezi sa merama za unapređenje javnosti rada, nakon čega Poverenik može da naloži opštini da to učini.

Pored ovoga, trebalo bi istaći da ministarstvo nadležno za poslove informisanja vrši nadzor nad sprovodenjem ovog Zakona i ono treba da reaguje u svim situacijama kada postoje očigledne smetnje u sprovodenju Zakona.

ZAKON

O SLOBODNOM PRISTUPU INFORMACIJAMA OD JAVNOG ZNAČAJA

„Službeni glasnik RS”, broj 120 od 5. HI 2004.

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se prava na pristup informacijama od javnog značaja kojima raspolažu organi javne vlasti, radi ostvarenja i zaštite interesa javnosti da zna i ostvarenja slobodnog demokratskog poretka i otvorenog društva.

Radi ostvarivanja prava na pristup informacijama od javnog značaja kojima raspolažu organi javne vlasti, ovim zakonom ustanovljava se Poverenik za informacije od javnog značaja (u daljem tekstu: Poverenik), kao samostalan državni organ, nezavisan u vršenju svoje nadležnosti.

Informacija od javnog značaja

Član 2.

Informacija od javnog značaja, u smislu ovog zakona, jeste informacija kojom raspolaže organ javne vlasti, nastala u radu ili u vezi sa radom organa javne vlasti, sadržana u određenom dokumentu, a odnosi se na sve ono o čemu javnost ima opravdan interes da zna.

Da bi se neka informacija smatrala informacijom od javnog značaja nije bitno da li je izvor informacije organ javne vlasti ili koje drugo lice, nije bitan nosač informacija (papir, traka, film, elektronski mediji i sl.) na kome se nalazi dokument koji sadrži informaciju, datum nastanka informacije, način saznavanja informacije, niti su bitna druga slična svojstva informacije.

Organ javne vlasti

Član 3.

Organ javne vlasti (u daljem tekstu: organ vlasti) u smislu ovog zakona jeste:

- 1) državni organ, organ teritorijalne autonomije, organ lokalne samouprave, kao i organizacija kojoj je povereno vršenje javnih ovlašćenja (u daljem tekstu: državni organ);
- 2) pravno lice koje osniva ili finansira u celini, odnosno u pretežnom delu državni organ.

Zakonske prepostavke o opravdanom interesu

Član 4.

Smatra se da opravdani interes javnosti da zna, iz člana 2. ovog zakona, postoji uvek kada se radi o informacijama kojima raspolaže organ vlasti koji

se odnose na ugrožavanje, odnosno zaštitu zdravlja stanovništva i životne sredine, a ako se radi o drugim informacijama kojima raspolaže organ vlasti, smatra se da opravdani interes javnosti da zna, iz člana 2. ovog zakona postoji, osim ako organ vlasti dokaže suprotno.

Sadržina prava na pristup informacijama od javnog značaja

Član 5.

Svako ima pravo da mu bude saopšteno da li organ vlasti poseduje određenu informaciju od javnog značaja, odnosno da li mu je ona inače dostupna.

Svako ima pravo da mu se informacija od javnog značaja učini dostupnom tako što će mu se omogućiti uvid u dokument koji sadrži informaciju od javnog značaja, pravo na kopiju tog dokumenta, kao i pravo da mu se, na zahtev, kopija dokumenta uputi poštom, faksom, elekronskom poštom ili na drugi način.

Načelo jednakosti

Član 6.

Prava iz ovog zakona pripadaju svima pod jednakim uslovima, bez obzira na državljanstvo, prebivalište, boravište, odnosno sedište, ili lično svojstvo kao što je rasa, veroispovest, nacionalna i etnička pripadnost, pol i slično.

Zabрана diskriminacije novinara i javnih glasila

Član 7.

Organ vlasti ne sme stavlјati u bolji položaj nijednog novinara ili javno glasilo, kada je više njih uputilo zahtev, tako što će samo njemu ili njemu pre nego drugim novinarima ili javnim glasilima omogućiti ostvarivanje prava na pristup informacijama od javnog značaja.

Ograničenja prava

Član 8.

Prava iz ovog zakona mogu se izuzetno podvrći ograničenjima propisanim ovim zakonom ako je to neophodno u demokratskom društvu radi zaštite od ozbiljne povrede pretežnijeg interesa zasnovanog na ustavu ili zakonu.

Nijedna odredba ovog zakona ne sme se tumačiti na način koji bi doveo do ukidanja nekog prava koje ovaj zakon priznaje ili do njegovog ograničenja u većoj meri od one koja je propisana u stavu 1. ovog člana.

II. ISKLJUČENJE I OGRANIČENJE SLOBODNOG PRISTUPA INFORMACIJAMA OD JAVNOG ZNAČAJA

**Život, zdravlje, sigurnost, pravosuđe, odbrana zemlje, nacionalna i javna
bezbednost, ekomska dobrobit zemlje i tajna**

Član 9.

Organ vlasti neće tražiocu omogućiti ostvarivanje prava na pristup informacijama od javnog značaja, ako bi time:

- 1) ugrozio život, zdravlje, sigurnost ili koje drugo važno dobro nekog lica;
- 2) ugrozio, omeo ili otežao sprečavanje ili otkrivanje krivičnog dela, optuženje za krivično delo, vođenje pretkrivičnog postupka, vođenje sudskog postupka, izvršenje presude ili sprovođenje kazne, ili koji drugi pravno uređeni postupak, ili fer postupanje i pravično suđenje;
- 3) ozbiljno ugrozio odbranu zemlje, nacionalnu ili javnu bezbednost, ili međunarodne odnose;
- 4) bitno umanjio sposobnost države da upravlja ekonomskim procesima u zemlji, ili bitno otežao ostvarenje opravdanih ekonomskih interesa;
- 5) učinio dostupnim informaciju ili dokument za koji je propisima ili službenim aktom zasnovanim na zakonu određeno da se čuva kao državna, službena, poslovna ili druga tajna, odnosno koji je dostupan samo određenom krugu lica, a zbog čijeg bi odavanja moglo nastupiti teške pravne ili druge posledice po interese zaštićene zakonom koji pretežu nad interesom za pristup informaciji.

Informacija od javnog značaja u posedu organa vlasti koja je već dostupna javnosti

Član 10.

Organ vlasti ne mora tražiocu omogućiti ostvarivanje prava na pristup informacijama od javnog značaja, ako se radi o informaciji koja je već objavljena i dostupna u zemlji ili na internetu.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, organ vlasti će u odgovoru na zahtev označiti nosač informacije (broj službenog glasila, naziv publikacije i sl.), gde je i kada tražena informacija objavljena, osim ako je to opštepoznato.

Osporavanje objavljene informacije od strane organa vlasti

Član 11.

Ako organ vlasti ospori istinitost ili potpunost informacije od javnog značaja koja je objavljena, saopštiće istinitu i potpunu informaciju, odnosno omogućiće uvid u dokument koji sadrži istinitu i potpunu informaciju, osim u slučajevima iz čl. 9. i 14. ovog zakona.

Razdvajanje informacija

Član 12.

Ako tražena informacija od javnog značaja može da se izdvoji od ostalih informacija u dokumentu u koje organ vlasti nije dužan tražiocu da omogući

uvid, organ vlasti omogućiće tražiocu uvid u deo dokumenta koji sadrži samo izdvojenu informaciju.

Zloupotreba slobodnog pristupa informacijama od javnog značaja

Član 13.

Organ vlasti neće tražiocu omogućiti ostvarivanje prava na pristup informacijama od javnog značaja ako tražilac zloupotrebljava prava na pristup informacijama od javnog značaja, naročito ako je traženje nerazumno, često, kada se ponavlja zahtev za istim ili već dobijenim informacijama ili kada se traži preveliki broj informacija.

Privatnost i druga prava ličnosti

Član 14.

Organ vlasti neće tražiocu omogućiti ostvarivanje prava na pristup informacijama od javnog značaja ako bi time povredio pravo na privatnost, pravo na ugled ili koje drugo pravo lica na koje se tražena informacija lično odnosi, osim:

- 1) ako je lice na to pristalo;
- 2) ako se radi o ličnosti, pojavi ili događaju od interesa za javnost, a naročito ako se radi o nosiocu državne i političke funkcije i ako je informacija važna s obzirom na funkciju koju to lice vrši;
- 3) ako se radi o licu koje je svojim ponašanjem, naročito u vezi sa privatnim životom, dalo povoda za traženje informacije.

III. POSTUPAK PRED ORGANOM VLASTI

Zahtev za obaveštenje, uvid, izdavanje kopije i upućivanje

Član 15.

Tražilac podnosi pismani zahtev organu vlasti za ostvarivanje prava na pristup informacijama od javnog značaja (u daljem tekstu: zahtev).

Zahtev mora sadržati naziv organa vlasti, ime, prezime i adresu tražioca, kao i što precizniji opis informacije koja se traži.

Zahtev može sadržati i druge podatke koji olakšavaju pronalaženje tražene informacije.

Tražilac ne mora navesti razloge za zahtev.

Ako zahtev ne sadrži podatke iz stava 2. ovog člana, odnosno ako zahtev nije uredan, ovlašćeno lice organa vlasti dužno je da, bez nadoknade, pouči tražioca kako da te nedostatke otkloni, odnosno da dostavi tražiocu uputstvo o dopuni.

Ako tražilac ne otkloni nedostatke u određenom roku, odnosno u roku od 15 dana od dana prijema uputstva o dopuni, a nedostaci su takvi da se po

zahetu ne može postupati, organ vlasti doneće zaključak o odbacivanju zahteva kao neurednog.

Pristup informacijama organ vlasti dužan je da omogući i na osnovu usmenog zahteva tražioca koji se saopštava u zapisnik, pri čemu se takav zahtev unosi u posebnu evidenciju i primenjuju se rokovi kao da je zahtev podnet pismeno.

Organ vlasti može propisati obrazac za podnošenje zahteva, ali mora razmotriti i zahtev koji nije sačinjen na tom obrascu.

Odlučivanje po zahtevu

Član 16.

Organ vlasti dužan je da bez odlaganja, a najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema zahteva, tražioca obavesti o posedovanju informacije, stavi mu na uvid dokument koji sadrži traženu informaciju, odnosno izda mu ili uputi kopiju tog dokumenta. Kopija dokumenta je upućena tražiocu danom napuštanja pisarnice organa vlasti od koga je informacija tražena.

Ako se zahtev odnosi na informaciju za koju se može prepostaviti da je od značaja za zaštitu života ili slobode nekog lica, odnosno za ugrožavanje ili zaštitu zdravlja stanovništva i životne sredine, organ vlasti mora da obavesti tražioca o posedovanju te informacije, da mu stavi na uvid dokument koji sadrži traženu informaciju, odnosno da mu izda kopiju tog dokumenta najkasnije u roku od 48 sati od prijema zahteva.

Ako organ vlasti nije u mogućnosti, iz opravdanih razloga, da u roku iz stava 1. ovog člana obavesti tražioca o posedovanju informacije, da mu stavi na uvid dokument koji sadrži traženu informaciju, da mu izda, odnosno uputi kopiju tog dokumenta, dužan je da o tome odmah obavesti tražioca i odredi naknadni rok, koji ne može biti duži od 40 dana od dana prijema zahteva, u kome će tražioca obavestiti o posedovanju informacije, staviti mu na uvid dokument koji sadrži traženu informaciju, izda mu, odnosno uputi kopiju tog dokumenta.

Ako organ vlasti na zahtev ne odgovori u roku, tražilac može uložiti žalbu Povereniku, osim u slučajevima utvrđenim ovim zakonom.

Organ vlasti će zajedno sa obaveštenjem o tome da će tražiocu staviti na uvid dokument koji sadrži traženu informaciju, odnosno izdati mu kopiju tog dokumenta, saopštiti tražiocu vreme, mesto i način na koji će mu informacija biti stavljena na uvid, iznos nužnih troškova izrade kopije dokumenta, a u slučaju da ne raspolaže tehničkim sredstvima za izradu kopije, upoznaće tražioca sa mogućnošću da upotrebatom svoje opreme izradi kopiju.

Uvid u dokument koji sadrži traženu informaciju vrši se u službenim prostorijama organa vlasti.

Tražilac može iz opravdanih razloga tražiti da uvid u dokument koji sadrži traženu informaciju izvrši u drugo vreme od vremena koje mu je odredio organ od koga je informacija tražena.

Licu koje nije u stanju da bez pratioca izvrši uvid u dokument koji sadrži traženu informaciju, omogućiće se da to učini uz pomoć pratioca.

Ako udovolji zahtevu, organ vlasti neće izdati posebno rešenje, nego će o tome sačiniti službenu belešku.

Ako organ vlasti odbije da u celini ili delimično obavesti tražioca o posedovanju informacije, da mu stavi na uvid dokument koji sadrži traženu informaciju, da mu izda, odnosno uputi kopiju tog dokumenta, dužan je da doneše rešenje o odbijanju zahteva i da to rešenje pismeno obrazloži, kao i da u rešenju uputi tražioca na pravna sredstva koja može izjaviti protiv takvog rešenja.

Naknada

Član 17.

Uvid u dokument koji sadrži traženu informaciju je besplatan.

Kopija dokumenta koji sadrži traženu informaciju izdaje se uz obavezu tražioca da plati naknadu nužnih troškova izrade te kopije, a u slučaju upućivanja i troškove upućivanja.

Vlada propisuje troškovnik na osnovu koga organ obračunava troškove iz prethodnog stava.

Od obaveze plaćanja naknade iz stava 2. ovog člana oslobođeni su novinari, kada kopiju dokumenta zahtevaju radi obavljanja svog poziva, udruženja za zaštitu ljudskih prava, kada kopiju dokumenta zahtevaju radi ostvarivanja ciljeva udruženja i sva lica kada se tražena informacija odnosi na ugrožavanje, odnosno zaštitu zdravlja stanovništva i životne sredine, osim u slučajevima iz člana 10. stav 1. ovog zakona.

Poverenik prati praksu naplaćivanja naknade i oslobađanja od naknade i upućuje preporuke organima vlasti radi ujednačavanja te prakse.

Stavljanje na uvid i izrada kopije

Član 18.

Uvid u dokument koji sadrži traženu informaciju vrši se upotrebom opreme kojom raspolaže organ vlasti, osim kada tražilac zahteva da uvid izvrši upotrebom sopstvene opreme.

Organ vlasti izdaje kopiju dokumenta (fotokopiju, audio kopiju, video kopiju, digitalnu kopiju i sl.) koji sadrži traženu informaciju u obliku u kojem se informacija nalazi.

Ako organ vlasti ne raspolaže tehničkim mogućnostima za izradu kopije dokumenta u smislu stava 2. ovog člana, izradiće kopiju dokumenta u drugom obliku.

Ako organ vlasti raspolaže dokumentom koji sadrži traženu informaciju na jeziku na kojem je podnet zahtev, dužan je da tražiocu stavi na uvid dokument i izradi kopiju na jeziku na kojem je podnet zahtev.

Prosleđivanje zahteva Povereniku

Član 19.

Kada organ vlasti ne poseduje dokument koji sadrži traženu informaciju, proslediće zahtev Povereniku i obavestiće Poverenika i tražioca o tome u čijem se posedu, po njegovom znanju, dokument nalazi.

Postupanje Poverenika po prosleđenom zahtevu

Član 20.

Po prijemu zahteva Poverenik proverava da li se dokument koji sadrži traženu informaciju na koju se zahtev odnosi nalazi u posedu organa vlasti koji mu je prosledio zahtev.

Ako utvrdi da se dokument iz stava 1. ovog člana ne nalazi u posedu organa vlasti koji mu je prosledio zahtev tražioca, Poverenik će dostaviti zahtev organu vlasti koji taj dokument poseduje, osim ako je tražilac odredio drugačije, i o tome će obavestiti tražioca ili će tražioca uputiti na organ vlasti u čijem posedu se nalazi tražena informacija.

Način postupanja iz stava 2. ovog člana, odrediće Poverenik u zavisnosti od toga na koji će se način efikasnije ostvariti prava na pristup informacijama od javnog značaja.

Ako Poverenik dostavi zahtev organu vlasti iz stava 2. ovog člana, rok predviđen članom 16. ovog zakona počinje da teče od dana dostavljanja.

Ostale odredbe postupka

Član 21.

Na postupak pred organom vlasti primenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje opšti upravni postupak, a koje se odnose na rešavanje prvostepenog organa, osim ako je ovim zakonom drugačije određeno.

IV. POSTUPAK PRED POVERENIKOM

Pravo na žalbu

Član 22.

Tražilac može izjaviti žalbu Povereniku u roku od 15 dana od dostavljanja rešenja organa vlasti, ako:

1) organ vlasti, suprotno članu 16. st. 1. i 3. ovog zakona, odbije da obavesti tražioca o tome da li poseduje određenu informaciju od javnog značaja ili mu je ona inače dostupna, da mu stavi na uvid dokument koji sadrži traženu informaciju, da mu izda, odnosno uputi kopiju dokumenta, ili ako to ne učini u propisanom roku;

- 2) organ vlasti, suprotno članu 16. stav 2. ovog zakona, ne odgovori u propisanom roku na zahtev tražioca;
- 3) organ vlasti, suprotno članu 17. stav 2. ovog zakona, uslovi izdavanje kopije dokumenta koji sadrži traženu informaciju uplatom naknade koja prevazilazi iznos nužnih troškova izrade te kopije;
- 4) organ vlasti ne stavi na uvid dokument koji sadrži traženu informaciju na način predviđen članom 18. stav 1. ovog zakona;
- 5) organ vlasti ne stavi na uvid dokument koji sadrži traženu informaciju, odnosno ne izda kopiju tog dokumenta na način predviđen članom 18. stav 4. ovog zakona.

Protiv rešenja Narodne skupštine, predsednika Republike, Vlade Republike Srbije, Vrhovnog suda Srbije, Ustavnog suda i Republičkog javnog tužioca ne može se izjaviti žalba.

Protiv rešenja iz stava 2. ovog člana može se pokrenuti upravni spor, u skladu sa zakonom, o čemu sud po službenoj dužnosti obaveštava Poverenika.

Rešavanje Poverenika po žalbi

Član 23.

Na postupak pred Poverenikom primenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje opšti upravni postupak, a koje se odnose na rešavanje drugostepenog organa po žalbi, osim ako je ovim zakonom drugačije određeno.

Član 24.

Poverenik donosi rešenje bez odlaganja, a najdocnije u roku od 30 dana od dana predaje žalbe, pošto omogući organu vlasti da se pismeno izjasni, a po potrebi i tražiocu.

Poverenik odbacuje žalbu koja je nedopuštena, neblagovremena i izjavljena od strane neovlašćenog lica.

Organ vlasti dokazuje da je postupao u skladu sa svojim obavezama predviđenim ovim zakonom.

Odlučivanje Poverenika u vezi sa merama za unapređenje javnosti rada

Član 25.

Poverenik može po prijavi ili po službenoj dužnosti da doneše rešenje kojim utvrđuje da organ vlasti, osim organa iz člana 22. stav 2. ovog zakona, nije izvršio svoje obaveze predviđene ovim zakonom i da mu naloži mere za njihovo izvršenje, pošto prethodno omogući organu vlasti da se pismeno izjasni.

Prijava iz stava 1. ovog člana ne može se podneti u slučajevima kada je ovim zakonom predviđeno pravo na žalbu.

Utvrđivanje činjeničnog stanja od strane Poverenika

Član 26.

Poverenik preduzima radnje za utvrđivanje činjeničnog stanja koje su neophodne radi donošenja rešenja iz čl. 24. i 25. ovog zakona.

Povereniku će, radi utvrđivanja činjeničnog stanja iz stava 1. ovog člana, biti omogućen uvid u svaki nosač informacije na koji se ovaj zakon primenjuje.

Pravni lek protiv rešenja Poverenika

Član 27.

Protiv rešenja Poverenika može se pokrenuti upravni spor.

Obaveznost rešenja i zaključaka

Član 28.

Rešenja i zaključci Poverenika obavezujući su.

Izvršenje rešenja i zaključaka Poverenika, u slučaju potrebe, obezbeđuje Vlada Republike Srbije.

V. IZBOR, POLOŽAJ I NADLEŽNOST POVERENIKA

Sedište Poverenika

Član 29.

Sedište Poverenika je u Beogradu.

Izbor

Član 30.

Narodna skupština Republike Srbije (u daljem tekstu: Narodna skupština), bira Poverenika na predlog odbora Narodne skupštine nadležnog za informisanje.

Za Poverenika se bira lice s priznatim ugledom i stručnošću u oblasti zaštite i unapređenja ljudskih prava.

Poverenik može biti lice koje ispunjava uslove za rad u državnim organima, koje je završilo pravni fakultet i ima najmanje deset godina radnog iskustva.

Poverenik ne može biti lice koje obavlja funkciju ili je zaposleno u drugom državnom organu ili političkoj stranci.

Poverenik se bira za vreme od sedam godina.

Isto lice može biti birano za Poverenika najviše dva puta.

Prestanak mandata

Član 31.

Povereniku dužnost prestaje istekom mandata, na lični zahtev, kad navrši šezdeset pet godina života i razrešenjem.

Odluku o prestanku dužnosti Poverenika donosi Narodna skupština.

Poverenik se razrešava dužnosti ako bude osuđen za krivično delo na kaznu zatvora, ako trajno izgubi radnu sposobnost, ako obavlja funkciju ili je zaposlen u drugom državnom organu ili političkoj stranci, ako izgubi državljanstvo Republike Srbije ili ako nestručno i nesavesno obavlja posao.

Postupak za razrešenje Poverenika pokreće se na inicijativu jedne trećine narodnih poslanika.

Odbor Narodne skupštine nadležan za informisanje utvrđuje da li postoje razlozi za razrešenje i o tome obaveštava Narodnu skupštinu.

Odbor Narodne skupštine nadležan za informisanje obaveštava Narodnu skupštinu i o zahtevu Poverenika da mu prestane dužnost, kao i o ispunjenju uslova za prestanak dužnosti zbog godina života.

Ako o zahtevu za prestanak dužnosti Narodna skupština ne odluči u roku od 60 dana, smatra se da je istekom tog roka Povereniku prestala dužnost.

U ostalim slučajevima Povereniku dužnost prestaje onog dana koji Narodna skupština navede u svojoj odluci.

Položaj Poverenika

Član 32.

Poverenik je samostalan i nezavisan u vršenju svoje nadležnosti.

U vršenju svoje nadležnosti Poverenik neće tražiti, niti primati naloge i uputstva od državnih organa i drugih lica.

Poverenik ima pravo na platu jednaku plati sudije Vrhovnog suda, kao i druga prava po osnovu rada, u skladu sa zakonom, i pravo na naknadu troškova nastalih u vezi sa vršenjem svoje nadležnosti.

Poverenik se ne može pozvati na odgovornost za mišljenje koje je izneo ili predlog koji je dao u vršenju svoje nadležnosti, a u postupku pokrenutom zbog krivičnog dela učinjenog u vršenju svoje nadležnosti ne može biti pritvoren bez odobrenja Narodne skupštine.

Zamenik Poverenika

Član 33.

Poverenik ima zamenika, koga bira Narodna skupština, na predlog Poverenika.

Poverenik predlaže za svoga zamenika lice koje ispunjava uslove za rad u državnim organima.

Zamenik Poverenika bira se za vreme od sedam godina.

Isto lice može biti birano za zamenika Poverenika najviše dva puta.

Zamenik Poverenika obavlja dužnosti Poverenika u slučaju njegovog odsustva, smrti, isteka mandata, razrešenja, kao i privremene ili trajne sprečenosti Poverenika da vrši svoje nadležnosti.

Zameniku Poverenika prestaje dužnost na način predviđen za prestanak dužnosti Poverenika.

Postupak za razrešenje zamenika Poverenika pokreće se i na inicijativu Poverenika.

Stručna služba Poverenika

Član 34.

Poverenik ima stručnu službu koja mu pomaže u vršenju njegovih nadležnosti.

Poverenik donosi akt, za koji saglasnost daje Narodna skupština, kojim uređuje rad svoje stručne službe. Poverenik samostalno odlučuje, u skladu sa zakonom, o prijemu lica u radni odnos u stručnu službu, rukovođen potrebom profesionalnog i delotvornog vršenja svoje nadležnosti.

Na zaposlene u stručnoj službi Poverenika shodno se primenjuju propisi o radnim odnosima u državnim organima.

Finansijska sredstva za rad Poverenika i njegove stručne službe obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije.

Nadležnost Poverenika

Član 35.

Poverenik:

- 1) prati poštovanje obaveza organa vlasti utvrđenih ovim zakonom i izveštava javnost i Narodnu skupštinu o tome;
- 2) daje inicijativu za donošenje ili izmene propisa radi sprovođenja i unapređenja prava na pristup informacijama od javnog značaja;
- 3) predlaže organima vlasti preduzimanje mera u cilju unapređivanja njihovog rada uređenog ovim zakonom;
- 4) preduzima mere potrebne za obuku zaposlenih u državnim organima i upoznavanje zaposlenih sa njihovim obavezama u vezi sa pravima na pristup informacijama od javnog značaja, radi delotvorne primene ovog zakona;

- 5) rešava po žalbi protiv rešenja organa vlasti kojima su povređena prava uređena ovim zakonom;
- 6) obaveštava javnost o sadržini ovog zakona, kao i o pravima uređenim ovim zakonom;
- 7) obavlja i druge poslove određene ovim zakonom.

Izveštaji

Član 36.

U roku od tri meseca od okončanja fiskalne godine, Poverenik podnosi Narodnoj skupštini godišnji izveštaj o radnjama preduzetim od strane organa vlasti u primeni ovog zakona, kao i o svojim radnjama i izdacima.

Pored izveštaja iz stava 1. ovog člana, Poverenik podnosi Narodnoj skupštini i druge izveštaje, kada oceni da je to potrebno.

VI. MERE ZA UNAPREĐIVANJE JAVNOSTI RADA ORGANA VLASTI

Priručnik za ostvarivanje prava

Član 37.

Poverenik, bez odlaganja, na srpskom jeziku i na jezicima koji su, u skladu sa zakonom, određeni kao jezici u službenoj upotrebi izdaje i ažurira priručnik sa praktičnim uputstvima za delotvorno ostvarivanje prava uređenih ovim zakonom.

U priručniku iz stava 1. ovog člana mora se naročito navesti sadržina i obim prava na pristup informacijama od javnog značaja kao i načini na koji se ova prava mogu ostvariti.

Obaveza je Poverenika da, putem štampe, elektronskih medija, interneta, javnih tribina i na druge načine, upozna javnost sa sadržinom priručnika iz stava 1. ovog člana.

Ovlašćeno lice organa vlasti

Član 38.

Organ vlasti odrediće jedno ili više službenih lica (u daljem tekstu: ovlašćeno lice) za postupanje po zahtevu za slobodan pristup informacijama od javnog značaja.

Ovlašćeno lice:

- 1) prima zahteve, obaveštava tražioca o posedovanju informacija i obezbeđuje uvid u dokument koji sadrži traženu informaciju, odnosno dostavlja informaciju na odgovarajući način, odbija zahtev rešenjem, pruža tražiocima neophodnu pomoć za ostvarivanje njihovih prava utvrđenih ovih zakonom;

2) preduzima mere za unapređenje prakse postupanja sa nosačima informacija, prakse održavanja nosača informacija, kao i prakse njihovog čuvanja i obezbeđenja.

Ako ovlašćeno lice iz stava 1. ovog člana nije određeno, za postupanje po zahtevu nadležan je rukovodilac organa vlasti.

Obaveza objavljivanja informatora

Član 39.

Državni organ, najmanje jednom godišnje, izrađuje informator sa osnovnim podacima o svom radu, koji sadrži naročito:

- 1) opis ovlašćenja, obaveza i organizacione strukture;
- 2) podatke o budžetu i sredstvima rada;
- 3) podatke u pogledu vrsta usluga koje neposredno pruža zainteresovanim licima;
- 4) postupak podnošenja zahteva državnom organu, odnosno ulaganja žalbi protiv njegovih odluka, radnji ili propusta;
- 5) pregled zahteva, žalbi i drugih neposrednih mera preuzetih od strane zainteresovanih lica, kao i odluka državnog organa povodom podnetih zahteva i uloženih žalbi, odnosno odgovora na druge neposredne mere preuzete od strane zainteresovanih lica;
- 6) podatke o načinu i mestu čuvanja nosača informacija, vrsti informacija koje poseduje, vrsti informacija koje stavlja na uvid, kao i opis postupka podnošenja zahteva;
- 7) imena starešina državnog organa i opis njihovih ovlašćenja i dužnosti, kao i postupaka po kojima oni donose odluke;
- 8) pravila i odluke državnog organa koji se tiču javnosti rada tog organa (radno vreme, adresa, kontakt telefoni, identifikaciona obeležja, pristupačnost licima sa posebnim potrebama, pristup sednicama, dopuštenost audio i video snimanja i sl.), kao i svako autentično tumačenje tih odluka;
- 9) pravila i odluke o isključenju i ograničenju javnosti rada državnog organa, kao i njihovo obrazloženje.

Državni organ će zainteresovanom licu, bez naknade, omogućiti uvid u informator, odnosno dati mu primerak informatora, uz naknadu nužnih troškova.

Uputstvo za objavljivanje informatora

Član 40.

Poverenik izdaje uputstvo po kojem se objavljuje informator iz člana 39. ovog zakona i pruža savete, na zahtev državnog organa, u cilju pravilnog, potpunog i blagovremenog ispunjenja obaveze objavljivanja informatora.

Održavanje nosača informacije

Član 41.

Organ vlasti će održavati nosače informacija tako da omogući ostvarenje prava na pristup informacijama od javnog značaja, u skladu sa ovim zakonom.

Obuka zaposlenih

Član 42.

Radi delotvorne primene ovog zakona, državni organ sprovodi obuku zaposlenih i upoznavanje zaposlenih sa njihovim obavezama u vezi sa pravima uređenim ovim zakonom.

Obuka zaposlenih iz stava 1. ovog člana, obuhvatiće naročito: sadržinu, obim i značaj prava na pristup informacijama od javnog značaja, postupak ostvarivanja ovih prava, postupanje sa nosačima informacija, njihovo održavanje i čuvanje, kao i vrste podataka koje je državni organ dužan da objavljuje.

Podnošenje izveštaja Povereniku

Član 43.

Ovlašćeno lice državnog organa podnosi godišnji izveštaj Povereniku o radnjama tog organa, preduzetim u cilju primene ovog zakona, koji sadrži podatke o:

- 1) broju podnetih zahteva, broju potpuno ili delimično usvojenih zahteva, kao i o broju odbačenih i odbijenih zahteva;
- 2) broju i sadržini žalbi protiv rešenja kojima se odbacuje ili odbija zahtev;
- 3) ukupnom iznosu naplaćenih naknada za ostvarivanje prava na pristup informacijama od javnog značaja;
- 4) merama preduzetim u vezi sa obavezom objavljivanja informatora;
- 5) merama preduzetim u vezi sa održavanjem nosača informacije;
- 6) merama preduzetim u vezi sa obukom zaposlenih.

VII. NAKNADA ŠTETE

Član 44.

Organ vlasti odgovara za štetu nastalu time što javno glasilo nije moglo da objavi informaciju pošto mu je neopravdano uskratio ili ograničio prava na pristup informacijama od javnog značaja iz člana 5. ovog zakona, odnosno time što je novinar ili javno glasilo stavljeno u bolji položaj suprotno odredbi člana 7. ovog zakona.

VIII. NADZOR

Član 45.

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši ministarstvo nadležno za poslove informisanja.

IH. KAZNENE ODREDBE

Član 46.

Novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj ovlašćeno lice u organu vlasti ako organ vlasti:

- 1) postupi protivno načelu jednakosti (član 6);
- 2) diskriminiše novinara ili javno glasilo (član 7);
- 3) ne označi nosač informacije, gde je i kada tražena informacija objavljena (član 10. stav 2);
- 4) ne saopšti istinitu i potpunu informaciju, odnosno ne omogući uvid u dokument koji sadrži istinitu i potpunu informaciju (član 11);
- 5) tražiocu ne stavi na uvid dokument i ne izradi kopiju dokumenta na jeziku na kojem je podnet zahtev (član 18. stav 4);
- 6) odbije da primi zahtev, ne obavesti tražioca o posedovanju informacije ili ne obezbedi uvid u dokument koji sadrži traženu informaciju, odnosno ne uputi kopiju dokumenta na odgovarajući način, ne doneše rešenje o odbijanju zahteva i odbije da pruži tražiocima neophodnu pomoć za ostvarivanje njihovih prava (član 38. stav 2. tačka 1).

Član 47.

Novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u državnom organu ako državni organ propusti da izradi informator sa propisanim podacima o svom radu (član 39).

Član 48.

Novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj ovlašćeno lice u državnom organu ako propusti da podnese godišnji izveštaj Povereniku o radnjama tog organa, preduzetim u cilju primene ovog zakona, sa propisanim podacima (član 43).

H. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 49.

Organi vlasti imenovaće ovlašćena lica za rešavanje o zahtevima na sloboden pristup informacijama od javnog značaja u roku od 30 dana od stupanja na snagu ovog zakona.

Narodna skupština izabraće Poverenika u roku od 45 dana od stupanja na snagu ovog zakona.

Član 50.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

PRIMERI OBRAZACA

ZA PODNOŠENjE ZAHTEVA I ŽALBI I ŠEMATSKI PRIKAZ POSTUPKA

.....
naziv i sedište organa kome se zahtev upućuje

Z A H T E V za pristup informaciji od javnog značaja

Na osnovu člana 15. st. 1. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja („Službeni glasnik RS“ br. 120/04), od gore navedenog organa zahtevam*:

- obaveštenje da li poseduje traženu informaciju;
  - uvid u dokument koji sadrži traženu informaciju;
  - kopiju dokumenta koji sadrži traženu informaciju;
  - dostavljanje kopije dokumenta koji sadrži traženu informaciju:**
    - poštom
    - elektronskom poštom
    - faksom
- na drugi način:***

Ovaj zahtev se odnosi na sledeće informacije:

(navesti što precizniji opis informacije koja se traži kao i druge podatke koji olakšavaju pronalaženje tražene informacije)

Tražilac informacije / Ime i prezime

U _____,

---

adresa

dana ____ 200 ____ godine

---

drugi podaci za kontakt

---

potpis

* U kući označiti koja zakonska prava na pristup informacijama želite da ostvarite.

** U kući označiti način dostavljanja kopije dokumenata.

*** Kada zahtevate drugi način dostavljanja obavezno upisati koji način dostavljanja zahtevate.

PRIMER OBAVEŠTENjA O OBEZBEĐENjU PRISTUPA INFORMACIJAMA

(naziv i sedište organa)

Broj ..... : _____
Datum ..... : _____

Na osnovu člana 16. st. 1. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja postupajući po zahtevu
(_____) imen i prezime podnosioca zahteva
za uvid u dokument koji sadrži
(_____) opis tražene informacije
dostavljam:

O B A V E Š T E Nj E o stavljajanju na uvid dokumenta koji sadrži traženu inormaciju i o izradi kopije

Postupajući po zahtevu broj _____ koji je podneo
(_____), u roku utvrđenom članom 16. stav
1.

ime i prezime tražioca informacije
Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, obaveštavamo Vas
da dana _____, u vremenu _____, u prostorijama organa
možete izvršiti uvid u dokument u kome je sadržana tražena informacija koju ste
naveli u zahtevu.

Tom prilikom, na Vaš zahtev biće Vam izdata i kopija dokumenta sa traženom
informacijom.

Kopija strane A4 formata iznosi _____ dinara.

Iznos ukupnih troškova izrade kopije traženog dokumenta iznosi _____
dinara i uplaćuje se na žiro račun _____.

Dostavljeno:

1. Imenovanom (M.P)
2. arhivi

(potpis ovlašćenog lica odnosno rukovodioca organa)

PRIMER ŽALBE PROTIV REŠENJA O ODBIJANJU PRISTUPA INFORMACIJI

Za Poverenika za informacije od javnog značaja
Adresa za poštu: Nemanjina 22-26
Beograd

Predmet br. ....: _____

Ž A L B A*

(
Ime, prezime, odnosno naziv, adresa i sedište žalioca)

Protiv rešenja (_____)
(naziv organa koji je doneo rešenje)
broj _____ od _____ godine, u _____
primeraka.

Navedeno rešenje pobijam u celosti, jer nije zasnovano na Zakonu o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.

Dispozitivom navedenog rešenja, suprotno članu _____ ** Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, neosnovano je odbijen moj zahtev. Zato smatram da mi je organ rešenjem o odbijanju zahteva uskratio ustavno i zakonsko pravo na pristup informacijama od javnog značaja.

Na osnovu iznetih razloga, predlažem da se žalba uvaži, te da se poništi rešenje prvostepenog organa i omogući pristup traženoj informaciji.

Žalbu podnosim blagovremeno, u zakonskom roku utvrđenom u članu 22. st. 1. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.

_____
Podnositelj žalbe / Ime i prezime

U _____,

_____
adresa

dana _____ 200____ godine

_____
drugi podaci za kontakt

_____
potpis

* Napomena: U žalbi se mora navesti rešenje koje se pobija, naziv organa koji ga je doneo, kao i broj i datum rešenja. Dovoljno je da žalilac izloži u žalbi u kom pogledu je nezadovoljan rešenjem, s tim da žalbu ne mora posebno obrazložiti. U ovom obrascu data je samo jedna od mogućih verzija obrazloženja žalioca kada je prvostepeni organ doneo rešenje o odbijanju zahteva za pristup informacijama.

**Napomena: Navesti član zakona koji je organ vlasti povredio uskraćivanjem pristupa informacijama. Reč je najčešće o odredbama sadržanim u članovima 8-14 Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, koji se odnose na isključenje i ograničenje prava na pristup informacijama.

PRIMER ŽALBE KADA SE NIJE ODLUČIVALO PO ZAHTEVU (ĆUTANJE UPRAVE)

Za Poverenika za informacije od javnog značaja
Adresa za poštu: Nemanjina 22-26
Beograd

U skladu sa članom 22. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja podnosim:

Ž A L B U

zbog nepostupanja organa (_____)
po

(naziv organa)

Zahtevu za pristup informacijama od javnog značaja u zakonski propisanom roku.

Dana _____ podneo sam (_____
(naziv organa kome je podnet zahtev)
zahtev za pristup informacijama od javnog značaja, u kome sam od nadležnog organa
zahtevao (_____
navesti podatke o zahtevu i informaciji

U prilogu Vam dostavljam potvrdu o podnetom zahtevu (kopiju zahteva).

Kako je od podnošenja zahteva protekao zakonom propisan rok u kome je organ vlasti bio dužan da postupi po zahtevu, shodno članu 16. st. 1. i 3. Zakona, stekli su se uslovi za izjavljivanje žalbe Povereniku.

Podnositelj žalbe / Ime i prezime

U _____,

---

adresa

dana _____ 200____ godine

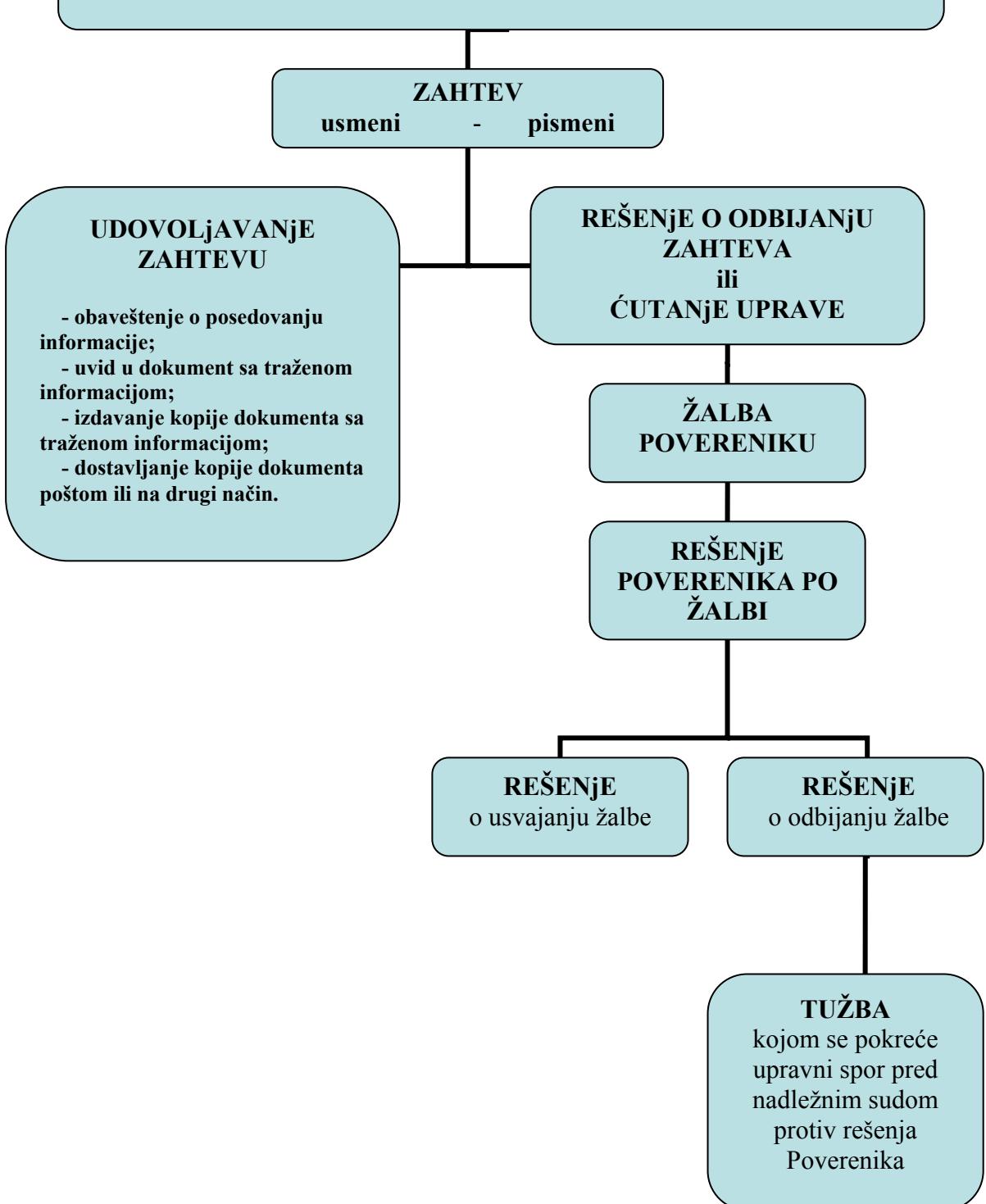
---

drugi podaci za kontakt

---

potpis

ŠEMATSKI PRIKAZ POSTUPKA ZA PRISTUP INFORMACIJAMA

**SPISAK I ADRESE
nekih organa javne vlasti u
Republiци Srbiji**

Najviši državni organi

Predsednik Republike Srbije – Andrićev venac 1
Narodna skupština Republike Srbije – Kralja Milana 14
Vlada Republike Srbije – Nemanjina 11
Vrhovni sud Srbije – Resavska 42
Ustavni sud Srbije – Nemanjina 26
Republičko javno tužilaštvo – Nemanjina 24

Ministarstva

Ministarstvo unutrašnjih poslova – Kneza Miloša 101
Ministarstvo finansija – Nemanjina 22-26
Ministarstvo pravde – Nemanjina 22-26
Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu – Birčaninova 6
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede – Nemanjina 22-26
Ministarstvo privrede – Kralja Milana 16
Ministarstvo rudarstva i energetike – Kralja Milana 36
Ministarstvo za kapitalne investicije – Nemanjina 22-26
Ministarstvo trgovine, turizma i usluga – Nemanjina 22-26
Ministarstvo za ekonomске odnose sa inostranstvom – Gračanička 8
Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike – Nemanjina 22-26
Ministarstvo nauke i zaštite životne sredine – Nemanjina 22-26
Ministarstvo prosvete i sporta – Nemanjina 22-26
Ministarstvo kulture – Vlajkovićevo 3
Ministarstvo zdravlja – Nemanjina 22-26
Ministarstvo vera – Nušićeva 4
Ministarstvo za dijasporu – Vase Čarapića 20

Sudovi

Okružni sud u Beogradu – Savska 17a
Prvi opštinski sud u Beogradu – Savska 17a
Drugi opštinski sud u Beogradu – Savska 17a
Treći opštinski sud u Beogradu – Timočka 15
Četvrti opštinski sud u Beogradu – Bulevar Mihajla Pupina 10
Peti opštinski sud u Beogradu – Ustanička 14
Opštinski sud u Obrenovcu – Bore Ćirića bb, Obrenovac
Opštinski sud u Lazarevcu – Karađorđeva 19, Lazarevac
Opštinski sud u Sopotu – Kosmajska 3, Sopot
Opštinski sud u Mladenovcu – Milosava Vlajića 76, Mladenovac
Okružni sud u Valjevu – Karađorđeva 48, Valjevo
Okružni sud u Vranju – Trg Republike 1, Vranje
Okružni sud u Gnjilanu – Okružni sud u Vranju
Okružni sud u Zaječaru – Generala Gambete bb, Zaječar

Okružni sud u Zrenjaninu – Kej Drugog oktobra 1, Zrenjanin
Okružni sud u Jagodini – Knjeginje Milice 86, Jagodina
Okružni sud u Kosovskoj Mitrovici – Okružni sud u Kraljevu
Okružni sud u Kragujevcu – Trg Vojvode Radomira Putnika 4, Kragujevac
Okružni sud u Kraljevu – Karađorđeva 5, Kraljevo
Okružni sud u Kruševcu – Trg Kosovskih junaka 3, Kruševac
Okružni sud u Leskovcu – Pana Đukića 27, Leskovac
Okružni sud u Negotinu – Trg Stevana Mokranjca 1, Negotin
Okružni sud u Nišu – Voždova 23, Niš
Okružni sud u Novom Pazaru – Žitni trg 16, Novi Pazar
Okružni sud u Novom Sadu – Sutjeska 3, Novi Sad
Okružni sud u Pančevu – Vojvode Putnika 13-15, Pančevo
Okružni sud u Peći – Okružni sud u Leskovcu
Okružni sud u Pirotu – Srpskih vladara 126a, Pirot
Okružni sud u Požarevcu – Jova Šerbanovića 4, Požarevac
Okružni sud u Prizrenu – Okružni sud u Požarevcu
Okružni sud u Prištini – Okružni sud u Nišu
Okružni sud u Prokuplju – Tatkova 1, Prokuplje
Okružni sud u Smederevu – Trg Republike 2, Smederevo
Okružni sud u Somboru – Stepe Stepanovića bb, Sombor
Okružni sud u Subotici – Senčanski put 1, Subotica
Okružni sud u Užicu – Nade Matić 6, Užice
Okružni sud u Čačku – Cara Dušana 6, Čačak
Okružni sud u Šapcu – Gospodar Jevremova 8, Šabac

Viši trgovinski sud u Beogradu – Nemanjina 22-26

Trgovinski sud u Beogradu – Masarikova 2, Beograd
Trgovinski sud u Nišu – Svetosavska 7e, Niš
Trgovinski sud u Kragujevcu – Trg AVNOJ-a, Kragujevac
Trgovinski sud u Požarevcu – Jovana Šerbanovića 4, Požarevac
Trgovinski sud u Užicu – Nade Matić 6, Užice
Trgovinski sud u Zaječaru – Trg oslobođenja 30, Zaječar
Trgovinski sud u Kraljevu – Cara Dušana 41, Kraljevo
Trgovinski sud u Valjevu – Karađorđava 43, Valjevo
Trgovinski sud u Leskovcu – Blagoja Nikolića 1, Leskovac
Trgovinski sud u Novom Sadu – Sutjeska 3, Novi Sad
Trgovinski sud u Somboru – Živojina Mišića 23, Sombor
Trgovinski sud u Subotici - Maresov lug 1, Subotica
Trgovinski sud u Sremskoj Mitrovici – Svetog Dimitrija 39, Sremska Mitrovica
Trgovinski sud u Pančevu – JNA 13, Pančevo
Trgovinski sud u Zrenjaninu – Kej 2. oktobra 1, Zrenjanin
Trgovinski sud u Čačku – Cara Dušana 6, Čačak

Posebne organizacije

Republički geodetski zavod – Bulevar Vojvode Mišića 39
Republički hidrometeorološki zavod Srbije – Kneza Višeslava bb
Republički zavod za statistiku – Milana Rakića 5
Republička direkcija za puteve – Autoput za Niš bb
Republička direkcija za imovinu Republike Srbije – Gračanička 8

Agencija za reciklažu Republike Srbije – Masarikova 5
Republika Srbija-Agencija za strana ulaganja i promociju izvoza
– Terazije 23
Komeserijat za izbeglice – Carice Milice 2
Republika Srbija-Uprava za javne nabavke – Kneza Miloša 20
Seizmološki zavod Srbije – Tašmajdan Park bb
Republički zavod za razvoj – Makedonska 4
Republički sekretarijat za zakonodavstvo – Nemanjina 11
Bezbednosno-informativna agencija (BIA) – Kraljice Ane bb
Republički zavod za informatiku i internet – Dečanska 8a
Agencija za razvoj infrastrukture lokalne samouprave
– Omladinskih brigada 1, SIV 3
Centar za razminiranje – Vojvode Toze 31

Javna preduzeća

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Milorada Jovanovića 11, 11000 Beograd
JP „Nacionalni park Kopaonik“ – Sunčani vrhovi bb, 36000 Kopaonik
JP „Nacionalni park Džerdap“ – Kralja Petra I 14a, 19220 Donji Milanovac
JP „Nacionalni park Fruška Gora“ – Zmajev trg 1, 21208 Sremska Kamenica
JP Javno preduzeće za skloništa – Braničevska 3, 11000 Beograd
JP „Naftna industrija Srbije“ – Narodnog fronta 12, 21000 Novi Sad
JP „Srbija šume“ – Bulevar Mihajla Pupina 113, Novi Beograd
JP „ŽTP Beograd“ – Nemanjina 6, 11000 Beograd
JP „Aerodrom“ – Aerodrom Beograd, 11000 Beograd
JP PTT Saobraćaja – Takovka 2, 11000 Beograd
JP „Elektroprivreda Srbije“ – Balkanska 13, 11000 Beograd
JP Radio televizija Srbije – Takovska 10, 11000 Beograd
JP „Srbijavode“ – Bulevar umetnosti 2, 11000 Beograd
JP „Službeni glasnik RS“ – Kralja Milutina 27, 11000 Beograd
JP „Panorama“ Priština-Beograd – Krunska 44, 11000 Beograd

Opštine

Severno-bački okrug:

Opština Bačka Topola – Maršala Tita 30
Opština Mali Iđoš – Maršala Tita 32
Opština Subotica – Trg Slobode 1

Srednje-banatski okrug:

Opština Žitiše – Cara Dušana 15
Opština Zrenjanin – Trg Slobode 10
Opština Nova Crnja – JNA 10
Opština Novi Bečeј – Žarka Zrenjanina 8
Opština Sečanj – Vožda Karađorđa 57

Severno-banatski okrug:

Opština Ada – Trg Oslobođenja 1
Opština Kanjiža – Trg Edvarda Kardelja 1
Opština Kikinda – Trg Srpskih dobrovoljaca 12
Opština Novi Kneževac – Kralja Petra I Karađorđevića 1

Opština Senta – Glavni trg 1
Opština Čoka – Potiska 10

Južno-banatski okrug:

Opština Alibunar – Trg slobode 4
Opština Bela Crkva – Svetozara Miletića 2
Opština Vršac – Trg pobede 1
Opština Kovačica – Trg Maršala 50
Opština Kovin – JNA 50
Opština Opovo – Borisa Kidriča 10
Opština Plandište – Vojvode Putnika 38
Opština Pančevo – Kralja Petra 2-4

Zapadno-bački okrug:

Opština Apatin – Srpskih vladara 29
Opština Kula – Lenjinova 11
Opština Odžaci – Knez Mihajlova 24
Opština Sombor – Trg Cara Uroša 1

Južno-bački okrug:

Opština Bač – Trg Maršala Tita 2
Opština Bačka Palanka – Kralja Petra I 16
Opština Bački Petrovac – Kolakova 6
Opština Beočin – Svetosavska 26
Opština Vrbas – Maršala Tita 88
Opština Žabalj – Nikole Tesle 45
Opština Novi Sad (grad) – Žarka Zrenjanina 8a
Opština Srbobran – Trg slobode 2
Opština Titel – Žarka Zrenjanina 4
Opština Temerin – Novosadska 326, lamela 2
Opština Bečeј – Trg oslobođenja 2
Opština Sremski Karlovci – Trg Branka Radičevića 6

Sremski okrug:

Opština Indija – Đure Đakovića 1
Opština Irig – Vojvode Putnika 1
Opština Pećinci – Slobodana Bajića 5
Opština Ruma – Glavna 155
Opština Sremska Mitrovica – Sv. Dimitrija 13
Opština Stara Pazova – Svetosavska 1
Opština Šid – Cara Dušana 1

Mačvanski okrug:

Opština Bogatić – Mike Vitomirovića 1
Opština Vladimirci – Svetog Save bb
Opština Koceljeva – Nemanjina 74
Opština Krupanj – Maršala Tita 2
Opština Loznica – Karađorđeva 2
Opština Ljubovija – Vojvode Mišića 45
Opština Mali Zvornik – Kralja Petra I 38

Opština Šabac – Gospodar Jevremova 6

Kolubarski okrug:

- Opština Valjevo – Karađorđeva 64
- Opština Lajkovac – Vojvode Mišića 116
- Opština Ljig – Luke Spasojevića 7
- Opština Mionica – Vojvode Mišića 38
- Opština Osečina – Karađorđeva 78
- Opština Ub – 3. oktobra 4

Podunavski okrug:

- Opština Velika Plana – Nikole Pašića 86
- Opština Smederevo – Omladinska 1
- Opština Smederevska Palanka – Francuska bb

Braničevski okrug:

- Opština Veliko Gradište – Žitni trg 1
- Opština Golubac – Cara Lazara 15
- Opština Žabari – Kneza Miloša 1
- Opština Žagubica – Trg oslobođenja 1
- Opština Kučevo – Svetog Save 76
- Opština Malo Crniće – Maršala Tita 80
- Opština Petrovac – Srpskih vladara 165
- Opština Drinska 2

Šumadijaki okrug:

- Opština Arandelovac – Venac slobode 10
- Opština Batočina – Kralja Petra I 37
- Opština Knić - Knić
- Opština Kragujevac (grad) – Trg slobode 3
- Opština Lapovo - Njegoševa 18
- Opština Rača – Karađorđeva 48
- Opština Topola – Bulevar Kralja Aleksandra 9

Pomoravski okrug:

- Opština Jagodina – Kralja Petra I 6
- Opština Ćuprija – 13. oktobra 7
- Opština Paraćin – Tome Živanovića 10
- Opština Svilajnac – Svetog Save 102
- Opština Despotovac – Moše Pijade 2
- Opština Rekovac – Svetozara Markovića 2

Borski okrug:

- Opština Bor – Moše Pijade 3
- Opština Kladovo – Kralja Aleksandra 30
- Opština Majdanpek – Svetog Save bb
- Opština Negotin – Trg Đorđa Stanojevića 1

Zaječarski okrug:

- Opština Boljevac – Dragiše Petrovića 12

Opština Zaječar – Trg oslobođenja 1
Opština Knjaževac – Miloša Obilića 1
Opština Sokobanja – Svetog Save 21

Zlatiborski okrug:

Opština Arilje – Svetog Ahilija 53
Opština Bajina Bašta – Dušana Višića 28
Opština Kosjerić – Olge Grbić 10
Opština Nova Varoš – Karađorđeva 32
Opština Požega – Trg slobode 9
Opština Priboj – 12. januar 108
Opština Prijepolje – Trg bratstva i jedinstva 1
Opština Sjenica – Kralja Petra I 10
Opština Užice – Dimitrija Tucovića 52
Opština Čajetina – Zlatiborska 28

Moravički okrug:

Opština Gornji Milanovac – Takovska 2
Opština Ivanjica – V. Marinkovića 1
Opština Lučani – Jugoslovenske armije 5
Opština Čačak – Župana Stracimira 2

Raški okrug:

Opština Vrnjačka banja – Kraljevačka 17
Opština Kraljevo – Trg Jovana Sarića 1
Opština Novi Pazar – Stevana Nemanje 2
Opština Raška – Ibarska 8
Opština Tutin – Bogoljuba Cukića 1

Rasinski okrug:

Opština Aleksandrovac – Trg oslobođenja 7
Opština Brus – Kralja Petra I 120
Opština Varvarin – Trg Mirka Tomića bb
Opština Kruševac – Pana Đukića 1
Opština Trstenik – Knjeginje Milice bb
Opština Ćićevac – Karađorđeva 106

Nišavski okrug:

Opština Niš (grad) – 7. juli 2
Opština Aleksinac – Kneza Miloša 169
Opština Gadžin Han – Miloša Obilića bb
Opština Doljevac – Doljevac
Opština Merošina - Merošina
Opština Svrnjig – Radetova 33
Opština Ražanj – Partizanska bb

Toplički okrug:

Opština Blace – Karađorđeva bb
Opština Žitorađa - Žitorađa
Opština Kuršumlija – Proleterskih brigada bb

Opština Prokuplje – Tatkova 2

Pirotski okrug:

- Opština Babušnica – Ratka Pavlovića 1
- Opština Bela Palanka – Karadžorđeva 28
- Opština Dimitrovgrad – Balkanska 2
- Opština Pirot – Srpskih vladara 82

Jablanički okrug:

- Opština Bojnik – Trg oslobođenja 1
- Opština Vlasotince – Trg oslobođenja bb
- Opština Lebane – Cara Dušana 116
- Opština Leskovac – Pana Đukića 9-11
- Opština Medveđa – Jablanička 18
- Opština Crna Trava – Crna Trava

Pčinjski okrug:

- Opština Bosilegrad – Georgi Dimitrova 62
- Opština Bujanovac – Karađorđa. Petrovića 115
- Opština Vladičin Han – Svetosavska 1
- Opština Vranje – V kongresa 1
- Opština Preševo – Maršala Tita 36
- Opština Surdulica – Kralja Petra I 1
- Opština Maršala Tita 4